ASSAM PROJECT ON FOREST & BIODIVERSITY CONSERVATION

AGENCE FRANÇAISE DE DÉVELOPPEMENT

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি)

উত্তৰ লখিমপুৰ বনাঞ্চলিক, লখিমপুৰ বন সংমণ্ডল
উত্তৰ অসম চক্ৰ

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (JFMC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN)]

জুন, ২০১৭

Approved
Divisional Forest Officer
Lakhimpur Division

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সি ফ্ৰেন্সাইজি ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ (এব'ভ পভাৰ্টী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
চি এম এল (CML)	ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড)
কম্পেল' (COMPELO)	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
ডি এফ অ' (DFO)	সাংমণ্ডলিক বন বিষয়া (ডিভিজনেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ইক' ডেভেলপমেণ্ট ছ'চাইটী)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এক্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপাৰ্টমেণ্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইট্‌ছ এক্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৱাই পি (FYP)	পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (ফাইভ য়েৰ্ছ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	সেউজ গৃহ গেছ (গ্ৰীণ হাউছ গেছ)
জি অ' আই (GoI)	ভাৰত চৰকাৰ (গভৰ্ণমেণ্ট অব্ ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যৌথ বন প্ৰৱন্ধন সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰষ্টে প্ৰডিউচ)
অ' বি চি (OBC)	অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (আদাৰ বেকৱাৰ্ড ক্লাছেছ)
পি এইচ চি (PHC)	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ (প্ৰাইমেৰী হেল্‌থ চেণ্টাৰ)
পি এম ইউ (PMU)	প্ৰকল্প নিৰীক্ষণ গোট (প্ৰজেক্ট মনিটৰিং ইউনিট)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
এছ চি (SC)	অনুসূচিত জাতি (ছিডিউল কাষ্ট)
এছ ডি জি (SDG)	বহনক্ষম উন্নয়ন লক্ষ্য (ছাছটেইনেবল ডেভেলপমেণ্ট গ'ল্‌ছ)
এছ টি (ST)	অনুসূচিত জনজাতি (ছিডিউল ট্ৰাইব)
ডব্লিউ পি চি (WPC)	কৰ্মসূচী চক্ৰ (ৱৰ্কিং প্লেন চাৰ্কোল)

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি
লখিমপুৰ বন সংমণ্ডল, উত্তৰ লখিমপুৰ বন আঞ্চলিক

১০ বছৰৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
ক	ভূমিকা	৪
খ	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	৫
গ	জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ	৯
ঘ	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৫
ঙ	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৬-৩২
	পৰিশিষ্ট তালিকা জীৱিকা সৃষ্টি কাৰ্যসূচীৰ বাবে চিনাক্ত হিতাধিকাৰীৰ প্ৰস্তাৱিত তালিকা i) ঢকুৱাৰ প্লেট উৎপাদন গোট	৩৩-৬০

ক। ভূমিকা

কম্পেল'ৰ প্ৰকল্প সম্পৰ্কে (ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট, COMPELO) ঃ	অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন্ ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ উদ্দেশ্য হৈছে— 'নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্ৰহণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সুসংহত পৰিকল্পনাৰে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।' প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।' এই প্ৰকল্পটোলৈ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্ৰান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটী।
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ। প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰাপ্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন), আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'। প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান... বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।
তৰিয়নী বৰবিল জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা	অসমৰ লখিমপুৰ জিলাত অৱস্থিত তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ জৰিয়তে গাঁওবাসীৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিস্তৃত বিশ্লেষণ এই নথিত সন্নিৱিষ্ট হৈছে। উত্তৰ অসম বন চক্ৰৰ লখিমপুৰ বন সংমণ্ডলৰ ডুলুং সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ অন্তৰ্গত হৈছে তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চি। গাঁওখনৰ লোকসকল মিছিং, আহোম, সোণোৱাল, অসমীয়া, বড়ো আৰু নেপালী সম্প্ৰদায়ৰ। পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত সম্প্ৰদায়সমূহৰ সবিশেষ উল্লেখ কৰা হৈছে।

	এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা গাঁওখনত বাস কৰা সম্প্ৰদায়সমূহৰ পুৰুষ আৰু মহিলাসকলৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৭ চনৰ মাৰ্চ মাহত ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্টাৰপ্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ, গুৱাহাটীৰ বিষয়ববীয়া আৰু সম্প্ৰদায়টোৱে গ্ৰহণ কৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পি আৰ এ)ৰ জৰিয়তে এই নথি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশনা অনুসৰি আই আই ই-এ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সংযোজিত কৰিছে। ২০১৭ চনৰ এপ্ৰিলত এই নথি গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে আলোচনাত চূড়ান্ত কৰা হয়।

খ। তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা

অৱস্থিতি

উত্তৰ লখিমপুৰ মহকুমাৰ ডুলুং সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ সীমামূৰীয়া তৰিয়নি বৰবিল গাঁৱৰ বাসিন্দাসকলক সামৰি লোৱাৰ উদ্দেশ্যৰে তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) গঠন কৰা হৈছিল। উক্ত জে এফ এম চিয়ে সামৰি লোৱা অঞ্চলসমূহ অসমৰ লখিমপুৰ জিলাৰ বগীনদী ৰাজহ চক্ৰৰ অন্তৰ্গত।

পৰিশিষ্ট ১ (খ)ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

মূল তথ্য

তালিকা-ক ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

জে এফ এম চিৰ নাম	তৰিয়নি বৰবিল
বাসস্থান	তৰিয়নি বৰবিল
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	তৰিয়নি বৰবিল
গাঁও পঞ্চায়ত/ভি চি ডি চি	ওখমাটি
ৰাজহ চক্ৰৰ নাম	বগীনদী চক্ৰ
জিলা	লখিমপুৰ
বন সংমণ্ডল	লখিমপুৰ সংমণ্ডল
বন আঞ্চলিক	উত্তৰ লখিমপুৰ
বন লাট	তৰিয়নি লাট
গঠনৰ বছৰ	২০০৫-০৬
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা	তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে ঃ উত্তৰ ঃ দুলুং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল দক্ষিণ ঃ উত্তৰ-পূব সীমান্ত ৰে'ল ষ্টেচন পশ্চিম ঃ সংৰক্ষিত বনাঞ্চল পূব ঃ বৰবিল হাইস্কুল

উৎস ঃ জে এফ এম চি তথ্য আৰু ২০১৭ৰ মাৰ্চত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা।

অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-I (পৰিশিষ্ট-৬)ৰ তালিকা-১ত প্ৰদান কৰা হৈছে।

<table>
<tr>
<td>কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</td>
<td>তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ
<table>
<tr><td>সভাপতিৰ নাম</td><td>মজিন ডেকা</td></tr>
<tr><td>সদস্য সচিবৰ নাম</td><td>দীপক কুমাৰ দত্ত</td></tr>
<tr><td>কোষাধ্যক্ষৰ নাম</td><td>কৃষ্ণ গোপাল উপাধ্যায়</td></tr>
<tr><td rowspan="3">কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>পুৰুষ ঃ ৯</td></tr>
<tr><td>মহিলা ঃ ২</td></tr>
<tr><td>মুঠ ঃ ১১</td></tr>
<tr><td>সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>৩২০ (জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ একোজন প্ৰাপ্তবয়স্ক ইয়াত প্ৰতিনিধি হিচাপে ৰখা হৈছে)</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি</td>
<td>গাঁওখনত বাস কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা হৈছে ৩২০টা। মহিলা মুৰব্বীৰ নেতৃত্বত চলা পৰিয়াল নাই। গাঁওখনৰ মুঠ জনসংখ্যা হৈছে ১৬১০জন। ইয়াৰে ৮৪০জন পুৰুষ আৰু ৭৭০গৰাকী মহিলা। মুঠ জনসংখ্যাৰ ৩৯০জন অনুসূচিত জনজাতি, ২৫০জন অনুসূচিত জাতি, ৬৬০জন অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী আৰু ৩১০জন সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ লোক।

উপৰোক্ত তথ্যৰ অধিক বিৱৰণৰ বাবে তথ্য-(I)ৰ তালিকা-২ চাব পাৰে।

ইয়াৰ পৰা জনা যায় যে ঃ

১) প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা হৈছে ৫জন (৩২০টা পৰিয়ালৰ)

২) গাঁওখনৰ লিংগ অনুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯১৬গৰাকী মহিলা। গাঁওখনৰ মহিলাৰ শতকৰা হাৰ (৪৭.৮২ শতাংশ) পুৰুষৰ শতকৰা হাৰ (৫৭.১২ শতাংশ)ৰ তুলনাত কম।</td>
</tr>
<tr>
<td>শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ</td>
<td>তৰিয়নি বৰবিল গাঁৱৰ ৭৫.০৪ শতাংশতকৈ অধিক লোক শিক্ষিত (তথ্য-Iৰ তালিকা-৪)। গাঁওখনৰ অধিকাংশ লোকে স্কুল পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। আনহাতে, মাত্ৰ কেইটামান পৰিয়ালতহে মহাবিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰা লোক আছে।

আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক— এই দুই ধৰণৰ জীৱিকা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী গাঁওবাসীয়ে গ্ৰহণ কৰি আহিছে। তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়নৰ অৰ্থ হৈছে পৰম্পৰাগতভাৱে গ্ৰহণ কৰা দক্ষতা। তলত উল্লেখ কৰা ক্ষেত্ৰসমূহত পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে ঃ

ক) বয়ন

খ) বাঁহ-বেতৰ কাম</td>
</tr>
</table>

	গ) চাহ খেতিয়ক ঘ) কাঠমিস্ত্ৰী ঙ) দোকান (গেলামাল, কম্পিউটাৰ আদি) সমগ্ৰ দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী প্ৰসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। এনে কোনো আঁচনিৰ পৰা এতিয়ালৈকে গাঁওবাসী উপকৃত হোৱা নাই। কিয়নো গাঁওখন অথবা ইয়াৰ পাৰ্শ্বৱৰ্তী অঞ্চলসমূহত তেনে কোনো আঁচনি ৰূপায়ণ কৰা হোৱা নাই।
ভূমি	প্ৰকল্প গ্ৰহণ কৰা অঞ্চলৰ ভূমিৰ প্ৰকাৰ এনেধৰণৰ ঃ ■ সমতল অঞ্চলৰ ভূমি পলসুৱা। এনে প্ৰকাৰৰ ভূমি যথেষ্ট সাৰুৱা হোৱা বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ খেতিৰ বাবে উপযোগী।
পানী	এই অঞ্চলটো বগীনদীৰ পানীয়ে জীপাল কৰি ৰাখিছে। বগীনদী ডুলং সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ সংলগ্ন পাহাৰ অঞ্চলৰ পৰা প্ৰকল্প অঞ্চললৈ বৈ আহিছে আৰু পূবফালে সোৱণশিৰি নদীত লগ লাগিছে। বছৰটোৰ সকলো সময়তে বগীনদীত পানী উপলব্ধ।
জলবায়ু ঃ **উষ্ণতা আৰু বৰষুণ**	জলবায়ু আৰু বতৰৰ বাৰ্ষিক গড় অৱস্থা তলত দিয়া ধৰণৰ ঃ ক) গ্ৰীষ্মকালত অঞ্চলটোৰ সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা হৈছে ৩০ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ আৰু শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা হৈছে ৯ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। খ) অঞ্চলটোৰ গড় তাপমাত্ৰা হৈছে ২৪ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ আৰু বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ১২৯.৩ মিলিমিটাৰ। গ) প্ৰতিবছৰে বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ১৫৫১.৩ মিলিমিটাৰ। বাৰিষাৰ সময়ছোৱাত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) সাধাৰণতে এক তৃতীয়াংশ বৃষ্টিপাত হয়। ঘ) গ্ৰাষ্মৰ সময়ত গাঁওখনৰ আৰ্দ্ৰতাৰ পৰ্যায় হৈছে ৭০-৮৮ শতাংশ। শীতকালত আৰ্দ্ৰতাৰ পৰ্যায় হৈছে ৭০-৭৯ শতাংশ।
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে। বনাঞ্চলসমূহত এজাৰ, গমাৰি, ভেলকৰ, পমা, শিলিখা, ধূনা, কঁঠাল, জুতুলি আৰু অন্যান্য ঔষধি গছ পোৱা যায়। এই সন্দৰ্ভত অতিৰিক্ত তথ্য 'বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা'ত উল্লেখ কৰা হৈছে।
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ পৰিশিষ্ট-২ত বহলাই উল্লেখ কৰা হৈছে। এই পৰিশিষ্ট অনুসৰি পৰ্যবেক্ষণ কৰা কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য নিম্নোল্লিখিত ধৰণৰ ঃ কৃষিভূমি ঃ ৪১.৮০ শতাংশ পতিত ভূমি ঃ ০.৩৮ শতাংশ নিম্ন গুণসম্পন্ন ভূমি ঃ ১.৫৯ শতাংশ পুখুৰী ঃ ০.০৫ শতাংশ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ ভূমি ঃ ২৩.৫০ শতাংশ

	পথ ঃ ৪.৭১ শতাংশ চাহ বাগান ঃ ১৬.২৪ শতাংশ জলাশয় ঃ ১.৫৩ শতাংশ বসতি স্থান ঃ ৩৩.৬৯ শতাংশ
ভূমি ধাৰণ	প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ভূমি ধাৰণৰ ধৰণ **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৬**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় ঃ ■ ২৩.৭৫ শতাংশ পৰিয়াল ভূমিহীন (৭৬টা পৰিয়াল) ■ ৬০.৯৩ শতাংশ পৰিয়াল উপান্ত কৃষক। অৰ্থাৎ ২ হেক্টৰতকৈ কম ভূমিৰ অধিকাৰী (১৯৫টা পৰিয়াল) ■ ১৫.৩১ শতাংশ পৰিয়াল ক্ষুদ্ৰ খেতিয়ক। অৰ্থাৎ ২-১০ হেক্টৰ ভূমিৰ অধিকাৰী (৪৯টা পৰিয়াল)
পশুধন	তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ মুঠ পশুধনৰ সংখ্যা হৈছে ৩৯২৫টা। পৰিয়ালসমূহে প্ৰতিপালন কৰা পশুধনৰ প্ৰকাৰ হৈছে এনেধৰণৰ ঃ গাইগৰু ঃ ২১০টা ছাগলী ঃ ৩২০টা কুকুৰা ঃ ১,৫১০টা বলধ ঃ ৪৭৫টা ম'হ ঃ ২২০টা গাহৰি ঃ ৯৭০টা হাঁহ ঃ ২২০টা ওপৰত উল্লিখিত তথ্যৰ সবিশেষ বিৱৰণ **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৭**ত দাঙি ধৰা হৈছে।
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ নিৰ্বাহক্ষম উপায় উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৮**ত গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমান অৱস্থা দাঙি ধৰা হৈছে। ওপৰৰ তালিকাৰ পৰা গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনি সন্দৰ্ভত তলৰ তথ্যসমূহ লাভ কৰিব পাৰি ঃ **বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি ঃ** অঞ্চলটোৰ জনসাধাৰণে মৌলিক বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি যেনে উন্নত ৰাস্তা, প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ, বিদ্যুৎ শক্তি, পানী যোগান, মোবাইল নেটৱৰ্ক আদিৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আহিছে। **শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা ঃ** অঞ্চলটোত শৈক্ষিক প্ৰতিষ্ঠান আৰু স্বাস্থ্য ব্যৱস্থাৰ ন্যূনতম সুবিধাখিনিও নাই। ৰাজহুৱা পৰিবহণ আৰু বজাৰ উপলব্ধ নহয়। যাৰফলত অঞ্চলটোৰ লোকসকলে এঠাইৰ পৰা আনঠাইলৈ যাবলৈ চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে। **চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ** চৰকাৰী কাৰ্যালয় যেনে আৰক্ষী থানা, বন লাট কাৰ্যালয়, ৰাজহ

	কাৰ্যালয়, ৰে'ল ষ্টেচন আদি গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত। গাঁওখনৰ লগতে ইয়াৰ নিকটৱৰ্তী অঞ্চলৰ পৰা নিয়মীয়া ৰাজহুৱা পৰিবহণৰ সুবিধা নথকাৰ বাবে গাঁওবাসী অসুবিধাৰ সন্মুখীন হৈছে। **বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ঃ** গাঁওখনৰ পৰা বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান যেনে বেংক আৰু ডাকঘৰ যথেষ্ট দূৰৈত। গাঁওবাসীৰ একাউণ্টছ যথেষ্ট দূৰৈৰ স্থানত আছে।
কৃষিশস্য	তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কৃষিশস্যৰ সবিশেষ **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৯**ত বিশদভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। উক্ত তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় ঃ খাৰিফ শস্য (বৰ্ষাকালীন) ঃ ধান (আইজুং, পংকজ, বাও, জহা, বড়া) ৰবি শস্য (শীতকালীন) ঃ সৰিয়হ (ব্ৰেছিকা জুনচিয়া এল), আলু (ছ'লানাম টিউবাৰ'চাম), বিলাহী (ছ'লানাম লাইক'পাৰছিকাম এল) অন্যান্য ঃ আনাৰস, আম, কঁঠাল, বন্ধাকবি, তামোল, নেমু ফুলকবি, জলকীয়া, বেঙেনা আদি
শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা	তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিত শস্যৰ উৎপাদন আৰু উৎপাদনৰ হাৰৰ সবিশেষ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-১০**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। অধিকাংশ পৰিয়ালে ধান আৰু পাচলিৰ খেতি কৰি আহিছে। এই শস্যসমূহৰ উৎপাদন আৰু উৎপাদনৰ হাৰ তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ ঃ ক) ধান ঃ উৎপাদন ঃ ৫০৭৫৯ কুইণ্টল হাৰ ঃ ৩৯.৬৮ হেঃ/কুঃ খ) পাচলি ঃ উৎপাদন ঃ ২৩৮৯ কুইণ্টল হাৰ ঃ ১১.৬৬ হেঃ/কুঃ গ) ফল-মূল ঃ উৎপাদন ঃ ১০৪৯ কুইণ্টল হাৰ ঃ ৪.৫২ হেঃ/কুঃ ঘ) চাহ ঃ উৎপাদন ঃ ৩০ কুইণ্টল হাৰ ঃ ১৫.০৯ হেঃ/কুঃ
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	গাঁওখনত পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-১১**ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। জে এফ এম চিখনৰ পশুখাদ্যৰ মূল উৎসসমূহ হৈছে ঃ ক) শস্যৰ অৱশিষ্ট খ) বনাঞ্চলৰ চৰণীয়া পথাৰ গ) ঘৰুৱা পেলনীয়া বস্তু ঘ) সেউজীয়া ঘাঁহ-বন
বজাৰ	তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ পৰা বিভিন্ন বজাৰৰ দূৰত্ব **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-১২**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা বজাৰসমূহ হৈছে ঃ ক) গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকানঃ গাঁৱৰ ভিতৰত

	খ) সাপ্তাহিক/অৰ্দ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ ঃ ৭ কিলোমিটাৰ দূৰত্বৰ বালিজান বগীনদী গ) প্ৰধান বজাৰ ঃ ২০ কিলোমিটাৰ দূৰত্বৰ লখিমপুৰ
জল সম্পদ	**তথ্য-(I)ৰ তালিকা-১৩ত** জল সম্পদসমূহৰ বিষয়ে সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পানী উপলব্ধ হোৱা প্ৰধান জল সম্পদসমূহ এনেধৰণৰ ঃ ক) নদী ঃ (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ ঋতু অনুযায়ী) খ) কুঁৱা ঃ (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ ঋতু অনুযায়ী) গ) পুখুৰী ঃ (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ ঋতু অনুযায়ী)
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ শক্তিৰ মূল উৎসসমূহ **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-১৪ত** উল্লেখ কৰা হৈছে। ক) কাঠ-খৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ২০০টা, উৎস ঃ বনাঞ্চল, বজাৰ খ) ৰন্ধন গেছ ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৪০টা, উৎস ঃ চৰকাৰ গ) কেৰাচিন ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ২০০টা, উৎস ঃ মুকলি বজাৰ আৰু সুলভ মূল্যৰ দোকান ঘ) গোবৰ গেছ ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ২০০টা, উৎস ঃ গাঁও অঞ্চল
আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	**সামাজিক গাঁথনি ঃ** গাঁওখনত মিছিং, আহোম, সোণোৱাল, অসমীয়া, বড়ো আৰু নেপালী সম্প্ৰদায়ৰ লোকে বাস কৰে। ইয়াত জাতিগত ব্যৱস্থা আছে। সমাজত কোনো বিশেষ সামাজিক বিভাজন নাই। মহিলাৰ স্থান সন্তোষজনক। **অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ** গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকলৰ অৰ্থনৈতিক স্থিতি সন্তোষজনক নহয়। মূল জীৱিকাৰ পথ হৈছে— কৃষি, চাহ বাগানত দিন হাজিৰা, দৈনিক হাজিৰা, পাচলি ব্যৱসায় ইত্যাদি। গাঁওবাসীৰ বাৰ্ষিক আয় ৮০,০০০-৯০,০০০ টকাৰ ভিতৰত। জীৱিকাৰ বাবে গাঁওখনৰ পৰা প্ৰব্ৰজন কৰা যুৱ প্ৰজন্ম আৰু আন ব্যক্তিৰ সংখ্যা বেছি নহয়। অতিৰিক্ত বিৱৰণ পৰৱৰ্তী শাখাত উপলব্ধ।
মানচিত্ৰ	পি আৰ এ অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-I (খ)ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সম্পদ মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ)

গ। জীৱিকা সম্পদৰ বিশ্লেষণ

জীৱিকা সম্পদৰ ফ্ৰেমৱৰ্কৰ বিশ্লেষণ নিম্নোক্ত শ্ৰেণীসমূহৰ জৰিয়তে কৰা হৈছে ঃ

* জীৱিকা সম্পদ
* জীৱিকা প্ৰসংগ
* সম্ভাৱনীয় জীৱিকাৰ গুৰুত্ব হিচাপে ৰেংকিং।

পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত ‘ফাণ্ডিং ফৰ ইণ্টাৰনেচনেল ডেভেলপমেণ্ট’ বিভাগৰ নিৰ্বাহক্ষম জীৱিকা ফ্ৰেমৱৰ্ক ব্যৱহাৰ কৰি তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ জীৱিকাৰ পৰিস্থিতি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিখনত উপলব্ধ জীৱিকা পৰিস্থিতি তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে সুনিৰ্দিষ্ট কৰা হৈছে।

* প্ৰাকৃতিক সম্পদ
* বাস্তৱিক সম্পদ
* সামাজিক সম্পদ
* মানৱ সম্পদ
* বিত্তীয় সম্পদ।

১। প্ৰাকৃতিক সম্পদ

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ প্ৰধান প্ৰাকৃতিক সম্পদসমূহ হ’ল— আজাৰ, গমাৰি, ভেলকৰ, পমা, শলিখা, ভোমোৰা, নেফাফু, বাঁহ। গাঁওখনত থকা একমাত্ৰ নদী হৈছে বালিজান বগীনদী (এফ ডি পিৰ **৩ নং তালিকাত** সংশ্লিষ্ট)।

কাঠখৰি, সেউজীয়া পশুখাদ্য, কাঠ ইত্যাদিৰ বাবে গাঁওখনৰ লোক বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। গাঁওবাসীয়ে কৃষি আৰু পশুধন পোহপালৰ বাবে নদীৰ পানী ব্যৱহাৰ কৰে। (অধিক বিৱৰণ এফ ডি পিৰ **তালিকা ৪ (ক) আৰু তালিকা ৪ (খ)ত** উল্লেখ কৰা হৈছে।)

২। বস্তুগত সম্পদ

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অধিকাংশ পৰিয়াল কৃষিকাৰ্যৰ সৈতে জড়িত। তদুপৰি অধিকাংশই উপান্ত কৃষক। অৰ্থাৎ ২ হেক্টৰতকৈ কম ভূমিৰ অধিকাৰী। ভূমি ধাৰণ ধৰণৰ সবিশেষ **৬ নং তালিকাত (পৰিশিষ্ট-৬)**ত উল্লেখ কৰা হৈছে।

যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিখনত ১৭৭টা আধা-পকী, ২০টা পকী আৰু বাকীসমূহ কেঁচা ঘৰ আছে। শক্তিৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন উৎসসমূহ হৈছে জৈৱ গেছ, কেৰাচিন, বিজুলী, ৰন্ধন গেছ আৰু মমবাতি। একেদৰে গাঁওখনৰ লোকসকল ঘৰুৱা আৰু আন ব্যৱহাৰৰ বাবে কেৰাচিন আৰু কাঠখৰিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

কিছুসংখ্যক পৰিয়ালে ৰন্ধন গেছ ব্যৱহাৰ কৰে যদিও নিৰ্ভৰশীলতা যথেষ্ট কম **(পৰিশিষ্ট-৬ৰ ১৪ নং তালিকা)**। সমিতিৰ অঞ্চলটোত মুঠ চাৰিখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে। যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ

সীমান্তত এখন মজলীয়া বিদ্যালয় আছে। বৰ্তমান অঞ্চলটোত আন কোনো শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান নাই (**সবিশেষ ৩ নং পৰিশিষ্টৰ ৩.১ নং তালিকাত**)।

জলসম্পদৰ ক্ষেত্ৰত, ৩০ শতাংশ পৰিয়াল বান্ধ আৰু ৰিজাৰ্ভাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ৪৫ শতাংশ পৰিয়ালে কুঁৱা, নদী আৰু পুখুৰীৰ পানী ব্যৱহাৰ কৰে। (**৬ নং পৰিশিষ্টৰ ১৩ নং তালিকাত সবিশেষ উল্লেখ কৰা হৈছে।**)

৩। সামাজিক সম্পদ

যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কাৰ্যসমূহত গাঁওবাসী সম্পূৰ্ণৰূপে নিয়োজিত নহয়। কিয়নো ইয়াৰ পৰা লাভ কৰিবলগীয়া উপকাৰিতা, ভূমিকা আৰু কাৰ্যাৱলী সন্দৰ্ভত তেওঁলোক সজাগ নহয়।

গাঁওখনত আত্মসহায়ক গোট আছে। গাঁওখনত পাঁচটা চুবুৰী আছে। সেইকেইটা হ'ল ১ নং তৰিয়নি, ২ নং তৰিয়নি, আহোম গাঁও, হলকবাৰী, বৰবিল আৰু ৰাজগড় সোণোৱাল। তদুপৰি গাঁওখনত ৰাণী নৰহ চাহ বাগিচা, এটা সামূহিক সভাঘৰ, এটা সংঘ, এটা জিৰণী ঘৰ, নামঘৰ, দুটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, শিৱ মন্দিৰ, গণেশ মন্দিৰ আৰু দুৰ্গা মন্দিৰসহ ৭টা মন্দিৰ আছে। এই মন্দিৰসমূহত গাঁওখনৰ সামাজিক সভাসমূহ অনুষ্ঠিত হয় (**৩ নং পৰিশিষ্টৰ ৩.১ নং তালিকাত** এই বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে)।

৪। মানৱ সম্পদ

যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিখনৰ ৬৩.৯৮ শতাংশ লোক শিক্ষিত আৰু ৩৭ শতাংশ লোক অশিক্ষিত। বাকী থকা ১.২৪ শতাংশ লোকে স্নাতক পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে (**৬ নং পৰিশিষ্টৰ ৪ নং তালিকা দ্ৰষ্টব্য**)।

৫। বিত্তীয় সম্পদ

যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ ভিতৰত অথবা সমীপৱৰ্তী অঞ্চলত কোনো ধৰণৰ চৰকাৰী বেংক আৰু ঋণ প্ৰদানকাৰী প্ৰতিষ্ঠান নাই। অৱশ্যে গাঁওবাসীয়ে বেচৰকাৰী সংস্থা অথবা আত্মীয়ৰ পৰা ঋণ গ্ৰহণ কৰে।

৬৪৬জন লোকৰ বেংক একাউণ্ট আছে। কিন্তু তেওঁলোক বিত্তীয় সুবিধাসমূহৰ উপকাৰিতা সন্দৰ্ভে জ্ঞাত নহয়।

৬। জীৱিকা প্ৰাসংগিকতা

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন-পৰিচালনা সমিতিৰ জীৱিকা কাৰ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা শ্ৰেণীসমূহৰ জৰিয়তে চিনাক্ত কৰা হৈছে।

৭। পি আৰ এ অনুশীলনৰ জৰিয়তে প্ৰাধান্য পোৱা স্থানাংক (ৰেংকিং)

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন-পৰিচালনা সমিতিৰ জীৱিকা কাৰ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা শ্ৰেণীসমূহৰ জৰিয়তে চিনাক্ত কৰা হৈছে।

- Contribution of particular livelihood activity in the total income of the JFMC
- Percentage involvement of income group in a particular livelihood activities
- Priority ranking of the potential livelihood activities

7. Priority Ranking through PRA Exercise

<table>
<tr><td>PRA Exercise</td><td>Team from IIE Guwahati carried out PRA exercise in Tarioni Borbil JFMC as follows:

Date: 8th March, 2017 Location: 1 No. Tarioni, Forest Beat Office, Tarioni Borbil Numbers Present: 107

In Presence of: JFMC President, JFMC Member secretary, community members, Forest Department personnel, JFMC office bearers, Village Headman etc.</td></tr>
<tr><td>Objective of PRA</td><td>The objective was to study the existing household conditions and obtain other primary data about the community for developing the livelihood options and the forest development plan.</td></tr>
<tr><td>Tools Used & Outcomes of the PRA</td><td>Different tools were used and outcomes obtained. These include:

Social Mapping
Wealth Ranking
Time Line review
Seasonality of Livelihoods
Venn Diagram
Chapatti Diagram

Appendix-3 furnishes detailed information of the above.</td></tr>
<tr><td>Ranking</td><td>Ranking exercise has been done for the following:

• Livelihoods & Skills Development
• Entry Point Activities (EPA)

Appendix-3 elaborates the above. From the same, it is stated that:

Ranking of Livelihoods & Skills Development

1.Tea Waging
2.Handloom
3.Farming
4.Livestock
5.Cane and Bamboo

Ranking of EPA

<table>
<tr><th>Rank</th><th>Village EPA as ranked</th><th>Details (Appendix-3 has additional particulars)</th><th>Probable source of funding/deptt.</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Community Hall</td><td>Up gradation of community hall with infrastructure facility and sanitation facilty nearby.</td><td>EPA APFBC/ NRDWP</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

approved
Divisional Forest Officer
Lakhimpur Division

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
<table>
<tr><td>2.</td><td>Drinking Water</td><td>At least 4-5 ring well (Particularly required in Sonowal gaon)</td><td>EPA APFBC/ NRDWP</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Solar fencing</td><td>Battery and solar system required.</td><td>EPA APFBC/ NRDWP</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Electricity</td><td>Electricity required especially to ahom gaon.</td><td>APFBC or Govt. Scheme</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Community Piggery Farm</td><td>A community Farm should be setup for Pig rearing and Breeding</td><td>APFBC</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Village Road Connectivity</td><td>Road From Boginadi to the village.</td><td>PMGSY/PWD</td></tr>
<tr><td>7.</td><td>Tent house</td><td>A tent house along with Chairs and Utensils</td><td>APFBC</td></tr>
<tr><td>8.</td><td>Watch Tower</td><td>At least two watch tower within the JFMC.</td><td>APFBC</td></tr>
</table>

➢ An arrangement of working capital worth Rs 2 Lacs should be arranged from the EPA fund for promoting Livelihood activities.

➢ A low Community work shed cum JFMC office to be setup within the JFMC boundaries for setting up and commissioning of Tool kits/Equipment/Machineries.
</td>
</tr>
<tr>
<td>Livelihood opportunities</td>
<td>Livelihood Opportunities were identified as follows:
Agriculture & Horticulture
Tea waging
Livestock
Weaving
Skills Development in Bamboo product making
Credit Facility
Additional discussion about the above has been given below.</td>
</tr>
<tr>
<td>Agriculture & Horticulture</td>
<td>Table-15 under Record-II may be seen in this connection for opportunities in the areas of agriculture and horticulture.

The main constraints are:
(a) Inadequate rainfall and irrigation facilities
(b) Animal Depredation
(c) Prevalence of Pests and inefficient use of insecticides.
(d) Lack of modern tools, equipment and machineries.

The opportunities are:

(a) Nearness to any marketing hub.
(b) Availability of new technologies and farming practices
(c) Rising demand for diversified agricultural products.

The suggested programmes are:
• Tractor operation training
• Agro-skill development programme.
• Training on insecticides, pesticides, hybrid cultivation etc.</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>Table-16 under Record-II furnishes additional information about opportunities for</td>
</tr>
</table>

পশুধন	**তথ্য-(II)ৰ তালিকা-১৬ত** পশুধন প্ৰতিপালনৰ সুবিধাসমূহৰ অতিৰিক্ত তথ্য প্ৰদান কৰা হৈছে। **মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ ঃ** ক) শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ বাবে মৌ পালনৰ প্ৰয়োজনীয় সা-সৰঞ্জাম বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাত অসামৰ্থ খ) বজাৰ আৰু প্ৰযুক্তি দক্ষতা সম্পৰ্কত পৰ্যাপ্ত জ্ঞানৰ অভাৱ গ) বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ বৰ্দ্ধিত চাহিদা সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ ঘ) পশুচিকিৎসা ক্লিনিকৰ ব্যৱস্থা নাই **সুবিধাসমূহ ঃ** ক) আয় উদ্ভাৱন কাৰ্যসূচী খ) ভাল ঘৰুৱা বজাৰ গ) কৰ্মশক্তিৰ বেছিভাগেই এই কাম-কাজত জড়িত **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল ঃ** ক) ঢকুৰাৰ প্লেট নিৰ্মাণ সম্পৰ্কীয় প্ৰশিক্ষণ খ) চিলাই প্ৰশিক্ষণ গ) মৌপালন প্ৰশিক্ষণ
কাঠভিন্ন বন উৎপাদন (এন ডব্লিউ এফ পি)	**তথ্য-(II)ৰ তালিকা-১৭ত** কাঠভিন্ন বন উৎপাদনৰ বিভিন্ন সুবিধাসমূহ সংযোজিত কৰা হৈছে। **মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ ঃ** ক) এন ডব্লিউ এফ পিৰ পৰ্যাপ্ততা কম খ) প্ৰযুক্তিগত জ্ঞান নাই গ) সংসাধন গোট নাই ঘ) প্ৰশিক্ষিত ব্যক্তি আৰু সুবিধাৰ অভাৱ **সুবিধাসমূহ ঃ** ক) সাৰুৱা ভূমিৰ পৰ্যাপ্ততা খ) বনৌষধিৰ ক্ৰমবৰ্দ্ধমান চাহিদা **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল ঃ** ক) খাদ্য উদ্ভিদ ৰোপণ খ) বনৌষধি উদ্ভিধ ৰোপণ আদি

বিশেষীকৃত দক্ষতা	**তথ্য-(II)ৰ তালিকা-১৮ত** দক্ষতা উন্নয়নৰ বাবে সুবিধাসমূহ সংযোজন কৰা হৈছে। **মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ ঃ** ক) উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ সঠিক দিশ প্ৰদৰ্শনৰ অভাৱ খ) উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ গুণগতমান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ গ) টি কিউ এম প্ৰযুক্তিৰ অভাৱ **সুবিধাসমূহ ঃ** ক) ভাল যোগাযোগ ব্যৱস্থা উপলব্ধ কৰোৱা খ) দক্ষতাসম্পন্ন ব্যক্তিক প্ৰশিক্ষণ গ) চৰকাৰৰ পৰা বিত্তীয় সাহায্য **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল ঃ** ক) আধুনিক সা-সৰঞ্জাম সম্পৰ্কীয় প্ৰশিক্ষণ খ) গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি উপলব্ধ কৰোৱা গ) নতুন উৎপাদন আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ সঠিক দিশ নিৰ্দেশনৰ বাবে দক্ষতা উন্নয়ন কৰা আৰু প্ৰশিক্ষণ ঘ) কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন ঙ) প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ দ্বাৰা উৎপাদিত সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ যোগাযোগ স্থাপনৰ বাবে উপযুক্ত ব্যৱস্থা উপলব্ধ কৰোৱা
ঋণৰ সুবিধা	**তথ্য-(II)ৰ তালিকা-১৯ত** এই বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। **মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ ঃ** ক) বিত্তীয় সংস্থাৰ অভাৱ খ) স্থানীয় ঋণ দিওঁতাৰ অধিক মাত্ৰাত সুত সংগ্ৰহ **সুবিধাসমূহ ঃ** ক) আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন খ) সজাগতা বৃদ্ধি গ) নতুন সা-সৰঞ্জামৰ বাবে ঋণ উপলব্ধ কৰোৱা **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল ঃ** ক) পাৰ্শ্বৱৰ্তী এলেকাসমূহত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন

কৌশলগত হস্তক্ষেপ	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে ওপৰত উল্লেখিত পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে সাৰাংশ কৰা হৈছে ঃ ১) **কৃষি আৰু উদ্যান শস্য ঃ** ট্ৰেক্টৰ চালনাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী, পোক-পৰুৱা নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰশিক্ষণ, কীটনাশক ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ, হাইব্ৰিড কৃষি। ২) **পশুধন ঃ** কুকুৰা আৰু গাইগৰু প্ৰতিপালন। ৩) **এন ডব্লিউ এফ পি ঃ** খাদ্য উদ্ভিদৰ বিভিন্ন প্ৰজাতি ৰোপণ, ঔষধি গছ ৰোপণ আদি। ৪) **বিশেষীকৃত দক্ষতা ঃ** আধুনিক সা-সৰঞ্জাম সম্পৰ্কীয় প্ৰশিক্ষণ, কেঁচা মালৰ বাবে ভঁৰাল স্থাপন, উৎপাদিত সামগ্ৰী প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে বিক্ৰীৰ সুবিধাৰ বাবে ব্যৱস্থা উপলব্ধ কৰোৱা। ৫) **ঋণ সুবিধা ঃ** নিকটৱৰ্তী এলেকাসমূহত ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।

ঘ। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচী	জে এফ এম চিটোৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা মূল উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল ঃ **পাম খণ্ডত ঃ** ১) পশুধন ২) পাম ৩) উদন্যা শস্য **অনা-পাম খণ্ডত ঃ** ১) বয়ন ২) ইলেক্ট্ৰিচিয়ান ৩) কাঠমিস্ত্ৰী ৪) চিলাই
আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যসূচী	গাঁওখনৰ আত্মসহায়ক গোটবোৰে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে ঃ ১) সজাগতা সৃষ্টি ২) গোট গঠন ৩) জীৱন নিৰ্বাহ কাৰ্যসূচীত গাঁওবাসীক অন্তৰ্ভুক্তকৰণ
কৰ্ম পৰিকল্পনাৰ সাৰাংশ	পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত সংলগ্ন কৰা হৈছে।
সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি। ১) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি- গ্ৰামীণ নিয়োগৰ বাবে ২) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (RKVY)- কৃষি আৰু কৃষিজাত উন্নয়নৰ বাবে ৩) স্বৰ্ণজয়ন্তী গ্ৰাম স্ব-ৰোজগাৰ যোজনা (SJGSY)-জলসিঞ্চন আৰু জলচ্ছেদ উন্নয়নৰ বাবে ৪) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান ৫) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি ৬) গ্ৰামীণ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে উপযুক্ত অন্যান্য আঁচনি উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী উত্তৰ-পৰিকল্পনা কালত স্থায়ী হোৱাত সহায় কৰিব।

ঙ। তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও অঞ্চলত বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা বিস্তৃত পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা; এক বহনক্ষ্যম ব্যৱস্থাৰে সম্প্ৰদায়ৰ ব্যৱহাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰিছে।

ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহ আৰু

খ) বৃক্ষৰোপণ / বৃক্ষৰোপণ কৰিব লগা সম্প্ৰদায়ৰ ভূমি আৰু অন্যান্য ভূমি, যিসমূহ বনাঞ্চলৰ জাননীৰ বাহিৰত

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

১.১। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ অধীনত তালিকা-৩.১ত দাখিল কৰা হৈছে **('বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা')**, যিসমূহ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰাংশ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	**জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ আয়তন (হেক্টৰ)**	**গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)**	**বনাঞ্চলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব বাকী- 'ক্ষতিগ্ৰস্ত')**	**সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬ -৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)**
(ক) ন্যস্ত বনাঞ্চল				
আৰ এফ / পি এফ, নামঃ ডুলুং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল লাট ঃ তৰিয়নি লাট ভাগ ঃ	২৪৬	৫	ভাল এলেকা ঃ ২৪২ হেক্টৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ৪ হেক্টৰ	৯ মাহৰ বেছি
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা	৭০			
স্থান ঃ তৰিয়নি বৰবিল বনাঞ্চলৰ ধৰণ ঃ ডুলুং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল ভি এফ/অন্যান্য আৰ এফ	ক) ২০ হেক্টৰ (কাঠখৰি ৰোপণ এপিএফবিচি) খ) ১০ হেক্টৰ (মিশ্ৰিত ৰোপণ) গ) ৩০ হেক্টৰ (কৃত্ৰিমভাৱে পুনৰ সৃষ্টি ঘ) ১০ হেক্টৰ (বেত)	৭০	ভাল এলেকা ঃ ৬৯ হেক্টৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ১ হেক্টৰ	৩-৬ মাহ
মুঠ	৩১৬ হেক্টৰ (কাঠখৰি, মিশ্ৰিত আৰু কৃত্ৰিম ৰোপণ)		ভাল এলেকা ঃ ৩১১ হেক্টৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ৫ হেক্টৰ	

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.১ / বন বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

ইয়াৰ পৰা দেখা গ'ল যে তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত ৩১৬ হেক্টৰ বনাঞ্চল, য'ত ৩১১ হেক্টৰ 'ভাল' আৰু ৫ হেক্টৰ 'ক্ষতিগ্ৰস্ত'।

১.২। বনভূমিৰ প্ৰকাৰ ঃ

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল খাৰুৱা প্ৰকৃতিৰ ভূমিত অৱস্থিত। তলৰ তালিকাত এই বনভূমিৰ কিছু বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

তালিকা- ২ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্ৰকাৰ

স্থিতি	**ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা**	**বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা**
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	৪.৫-৭.৯৪ শতাংশ জৈৱিক। এন, পি ২০৫, কে-২০ মৌলৰ পৰ্যাপ্ততা এই ভূমিত তুলনামূলকভাৱে কম	—
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	—	—
উপস্থিতি ঃ (ক) পলশ	কম	—
(খ) বোকামাটি	২৫%	—
(গ) ন-উৰ্বৰ ভূমি	৫%	—
(ঘ) বালিচাহি	৬৫%	

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'খ। বনভূমি প্ৰকাৰ' / বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু স্থানীয় গাঁওবাসীৰ সৈতে হোৱা আলোচনা।

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বাবে বনভূমিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলৰ সাৰাংশত দিয়া হ'ল ঃ

ক) এণ্টিছ'ল (৩২.৩%)

খ) ইনছেপ্টিছ'ল (৪৯.৩%)

গ) এলফিছ'ল (১২.৩%)

ঘ) ইউল্টিছ'ল (৬.১%)

১.২। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ তলত দিয়া হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

প্ৰজাতি	**স্থানীয় নাম**	**বৈজ্ঞানিক নাম**
মুখ্য বন প্ৰজাতি	আজাৰ	লেজেৰষ্ট্ৰ'মিয়াফ্ৰ'ড্ৰেগেঞ্চ পাৰছ
	গমাৰি	মেলিনিয়াৰ বৰিয়া লিন্
	ভেল্কৰ	ট্ৰিয়ামুডিফ্ল'ৰা লিন।
	পমা	চেড্ৰেলা টুনা
	ধূনা	কানাৰিয়াম ৰেছিনিফেৰাম

সংঘভুক্ত	শিয়া-নাহৰ	কায়িয়া আছামিকা
	চামকঁঠাল	আৰ্টোকাৰ্পাছ চামা
	জুতুলি	আল্টিংগিয়া এক্সেলছা
	লেজাই বেত	কালামাছ ফ্ল'ৰিবাণ্ডাছ
গুল্ম	জমলাখুঁটি	ক'ষ্টাছ স্পেচিছাছ
	নয়নতৰা	কাথাৰান্থাছ ৰ'জ আছ্
	ফুলকঁটা চাহ গছ	ষ্টাইৰেক্স ছেৰুলাটাম কেমেলিয়া চিনিছিছ্
	চোৰত গছ	লেপ'ৰ্টিয়া ক্ৰেনুলাটা
	পচতিয়া	ভাইটেক্স নেগুণ্ডো
ঔষধি উদ্ভিদ	শিলিখা	টাৰ্মিচনালিয়াচেবুলা ৰেইজ্
	ভোমোৰা	ষ্টাৰ্মিনালিয়াবেল্লিৰিকা ৰক্সব্
	থেকেৰা	গাৰ্ছিনিয়া এছ পি
	নেফাফু	ক্লেৰ'ডেণ্ড্ৰাম কলিব্ৰুকিয়ানাম
	ভাতঘিলা	অৰ'ক্সিলাম ইণ্ডিকাম
উৎপাদন	বাঁহ	বাম্বুছা ডেণ্ড্ৰকেল্মাছ
	ঔটেঙা	ডিলেনিয়া ইণ্ডিকাম
	খমাল লতা	ড্ৰেগিয়া ভলোবিলিছ্
অন্যান্য, যদি আছে	ডিমৰু	ফাইকাছ্ হিস্পিডা
	জামুক	ছিজিজিয়াম কিউমিনি
	ৰুদ্ৰাক্ষ	ইলিঅ'কাৰপাছ্ শ্বেৰিকাছ্
	বান্দৰডিমা	ডাইছ'ক্সিলাম্ বাইনেক্টাৰফেৰাম

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'গ। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২। বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচীসমূহ দিয়া হ'ল ঃ

২.১। জে এফ এম চিৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিত অতীত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

ক) অন্তৰ্ভুক্ত পৰিয়াল ঃ ১০০

খ) অন্তৰ্ভুক্ত সদস্য ঃ ১৭০

গ) ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ ঃ বন বিষয়াসকলৰ দ্বাৰা তহল

ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা ঃ উপলব্ধ নহয়

(উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'জে এফ এম চিৰ অৱস্থা- viii + ix' / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰুৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কিভাৱে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	উচ্চ (১০০%)	২০ এছটিএমত	বনাঞ্চলৰ পৰা	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	নিয়মীয়া (৫০%)	৪ এমত	ক্ৰয়	বিভাগ, কাঠফলা মিল, ডিপো
কৃষি সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	উচ্চ (৮০%)	০.০২৮ এমত	বনাঞ্চলৰ পৰা	বনাঞ্চল
লাখুঁটি / বাঁহ	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	উচ্চ (১০০%)	৫ কুইণ্টল	বনাঞ্চলৰ পৰা	বনাঞ্চল
এন টি এফ পি	নিম্ন (৫%)	৫০ আৰ মিঃ	বনাঞ্চলৰ পৰা	বনাঞ্চল

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.২'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিত মুঠ ৩২০ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা এইটো গম পোৱা যায় যে তৰিয়নি বৰবিল গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	৮০-১২০ প্ৰতি বছৰ	বছৰটোৰ বাবে
ঘৰৰ বাবে কাঠ	৫-৬ সংখ্যক / বছৰ	বছৰটোৰ বাবে
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	৭-৮ সংখ্যক / বছৰ	বছৰটোৰ বাবে
লাখুঁটি / বাঁহ	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	৮০-১২০ প্ৰতি বছৰ	বছৰটোৰ বাবে
এন টি এফ পি	২-৫ প্ৰতি বছৰ	বছৰটোৰ বাবে

উৎস ঃ ওপৰৰ তালিকা-৪ (ক) আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ (তালিকা-৪ (ক) × — টা পৰিয়াল)

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫ (ক) ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	—	—	—	—
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	—	—	—	—
লাখুঁটি	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৩'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন— অতিৰিক্ত তথ্য
তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চি

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	—	—	—
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	—	—	—
লাখুঁটি	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৪'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২.৪। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৬ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা (বাৰ্ষিক কিঃ গ্ৰাঃ) তাৰিকা-৪ (খ)ৰ পৰা	উদ্বৃত্ত বিপণন কৰা হৈছে তালিকা-৫ (খ)ৰ পৰা	মুঠ চাহিদা (কিঃ গ্ৰাঃ)
কাঠখৰি	—	—	—
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	—	—	—
লাখুঁটি	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ এই অধ্যায়ৰ **তালিকা-৪ (খ) আৰু ৫ (খ),** পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাসমূহত দিয়া হৈছে।

৩। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনিভাৱে কাঠকটা	হয়	হয়
কাঠ চোৰাং চালান	হয়	হয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	নহয়	নহয়
সাপে কামোৰাৰ ঘটনা/জীৱনৰ ভাবুকি/ বন সুৰক্ষাত বিপদ	জীৱনৰ ভাবুকি	হয়
ঔষধি গছৰ চুৰি	নহয়	নহয়
অন্যান্য (বিশেষীকৃত)	শোচনীয় আন্তঃগাঁথনিৰ বাবে এই বনাঞ্চলত সুৰক্ষা সমস্যা উদ্ভাৱন হয়।	

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৫'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে, উপৰোক্ত জে এফ এম চিত বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়ত সন্মুখীন হোৱা বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

ক) চৰণীয়া পথাৰ— স্থানীয় জন্তু

খ) দুৰ্ঘটনাবশতঃ জুই

গ) কাঠৰ চোৰাং চালান

৩.২। বনাঞ্চল অনুন্নয়নৰ কাৰণসমূহ

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিত বনাঞ্চল অনুন্নয়নৰ কাৰণসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

ক) বন ধ্বংস

খ) দুৰ্ঘটনাবশতঃ জুই

গ) স্থানীয় জন্তুৰ চাৰণ

ঘ) কোনো বৈজ্ঞানিক পৰিকল্পনা নাই

(**উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৬'**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিত বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন, ব্যৱস্থাপনা আৰু অতিৰিক্ত ক্ৰিয়া।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব	বনাঞ্চল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
পহৰাদাৰ নিয়োগ	বনাঞ্চল এলেকা	—	পুৱা/গধূলি	নিম্ন
সৌৰ বেৰ	বনাঞ্চল এলেকা	—	পুৱা/গধূলি	উচ্চ
সলনিভিত্তিক পশুচাৰণ	—	—	—	—
অগ্নি সুৰক্ষা	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৭'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

গতিকে, তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিত পৰিকল্পনা কৰা বৈশিষ্টপূৰ্ণ প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্ৰাধিকাৰ) তলত দিয়াৰ দৰে—

ক) সৌৰ বেৰ (উন্নত কৰিব লাগিব)

খ) অগ্নি সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চলৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৯ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চি-ৰ প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	**প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)**	**জে এফ এম চি-ৰ দায়িত্ব (হয়/নহয়)**	**মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি**	**নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টৰ)**
ক্ষতিগ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	হয়	হয়	মাত্ৰ চৰকাৰৰ দ্বাৰা ব্যৱস্থা গ্ৰহণ	১০
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা	হয়	হয়	ঐ	১০০
জল বিভাজিকা নিৰাময়	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
জলাধাৰ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
বাঁহ ৰোপণ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	মাত্ৰ চৰকাৰৰ দ্বাৰা ব্যৱস্থা গ্ৰহণ	১০০
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
কলম আৰু নিৰাময়	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
শিলৰ প্ৰাচীৰ-বেৰ	হয়	হয়	মাত্ৰ চৰকাৰৰ দ্বাৰা ব্যৱস্থা গ্ৰহণ	১০০
সামাজিক বেৰ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
অন্যান্য কাম-কাজ	সজাগতা প্ৰশিক্ষণ	হয়	মাত্ৰ চৰকাৰৰ দ্বাৰা ব্যৱস্থা গ্ৰহণ	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৯'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

এইদৰে নিম্নোক্ত নিৰাময় ব্যৱস্থাসমূহ তৰিয়নি বৰবিল বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বাবে প্ৰস্তাৱ দিয়া হৈছে।

ক) শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ

খ) ক্ষতিগ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ

গ) বীজ সিঁচা

ঘ) শিলৰ প্ৰাচীৰ-বেৰ

ঙ) সজাগতা প্ৰশিক্ষণ

৪.৩। **বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— অগ্ৰিম কাম-কাজ আৰু বন সৃষ্টি**

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট বিষয়বিলাক তলত দিয়া তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১০ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা

নিৰাময় ব্যৱস্থা	**ৰোপণৰ বাবে হেক্টৰৰ হিচাপত নিৰ্দ্ধাৰিত এলেকা**	**ব্লক ৰোপণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ**	**প্ৰজাতি**	**স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)**
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	১০	হয় (আবদ্ধ ৰোপণ)	—	২×২
আবদ্ধ ৰোপণ	১০০	হয় (আবদ্ধ ৰোপণ)	আজাৰ, জিঞা, পমা, ভেল্কৰ, শিমলু	২×২
নিম, আমলখি, মহুৱা, বহেৰা (ঔষধি গছ)ৰ বীজ সিঁচা	অংকুৰিত বীজ ৰোপণ	হয়	—	২×২
কাঠখৰি ৰোপণ	২০	হয়	—	২×২
মিশ্ৰিত ৰোপণ	৩০	হয়	—	২×২
মুঠ	১৬০	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৮'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৪। **বনাঞ্চল উন্নয়ন — কৰ্ম আঁচনি**

শাল বহিৰ্ভূত সহযোগী প্ৰজাতিসহ বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ বৃক্ষৰ আবদ্ধ ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনি

ৰোপণৰ নাম	ঃ	আবদ্ধ ৰোপণ
ৰোপণৰ সময়	ঃ	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	ঃ	২০ হেক্টৰ
স্থান ব্যৱধান	ঃ	৩ মিঃ × ৩ মিঃ- ১১০০ পুলি প্ৰতি হেক্টৰত
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা	ঃ	২২,০০০ (৫,৫০০ আনুমানিক, বাৰ্ষিক)
ব্লকৰ সংখ্যা	ঃ	৪টা (প্ৰতিটো ৫ হেক্টৰ)
প্ৰজাতি	ঃ	শালবহিৰ্ভূত- সহযোগী অৰ্জুন, সেলেং, পমা, বৰপাট, ওদাল, হলখ, খকন, জুটুলী, আমৰি, বলা ইত্যাদি
হাৰ	ঃ	এ পি এফ বি চি এছৰ দ্বাৰা অনুমোদন ক্ৰমে (প্ৰতি দুবছৰৰ মূৰে মূৰে ২০ শতাংশকৈ বৃদ্ধি কৰা হ'ব)

ৰোপণ সৃষ্টিৰ কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ (টকা)
	ক) অগ্ৰিম কাম-কাজ	
২০১৬-১৭	১। ৫ হেক্টৰৰ ১ম ডোখৰ স্থানৰ পৰিষ্কাৰ আৰু জৰীপ @১৫জনৰ দিন হাজিৰা @২৮০ টকা প্ৰতিহেক্টৰ	২১,০০০/-
	২। নাৰ্ছাৰী স্থাপন প্ৰতিহেক্টৰত ৯জনৰ দিন হাজিৰা @ ২৮০ টকা প্ৰতিহেক্টৰ	১২,৬০০/-
	৩। অসুৰক্ষিত অঞ্চলত বেৰ নিৰ্মাণ -@ ২০০০ টকা প্ৰতিহেক্টৰ	৪০,০০০/-
	খ) সৃষ্টি আৰু আপডাল ঃ	
২০১৭-১৮*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৫ হেক্টৰৰ ১ম ডোখৰ স্থানত ৪বাৰ নিৰণি আৰু ২য় ডোখৰ ৫ হেক্টৰ মাটি উলিয়াই লৈ পৰৱৰ্তী কামৰ বাবে সাজু কৰা, ৪২০জনৰ দিন হাজিৰা @ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	১,১৭,৬০০/-
২০১৮-১৯*	এপ্ৰিল-জুন মাহৰ ভিতৰত ৫ হেক্টৰৰ ২য় ডোখৰ স্থানত ৰোপণৰ লগতে প্ৰথম বছৰৰ ৪বাৰ নিৰণি আৰু ৩য় ডোখৰ ভূমিৰ বাবে পৰৱৰ্তী বছৰৰ ৫ হেক্টৰ এলেকা সৃষ্টি, ৪২০জনৰ দিন হাজিৰা -@ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	১,১৭,৬০০/-
	২য় বৰ্ষৰ চোৱাচিতা হিচাপে ১ম ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ (২০১৭-১৮) ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা	৪২,০০০/-
২০১৯-২০*	এপ্ৰিল-জুন মাহৰ ভিতৰত ৫ হেক্টৰৰ ৩য় ডোখৰ স্থানত ৰোপণ, প্ৰথম বছৰৰ আপডাল ৪বাৰ নিৰণি আৰু ৪ৰ্থ ডোখৰ ভূমিৰ বাবে পৰৱৰ্তী বছৰৰ ৫ হেক্টৰ ৰোপণৰ অগ্ৰীম কাম, ৪২০জনৰ দিন হাজিৰা -@ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	১,১৭,৬০০/-
	৩য় বছৰ আপডাল ৫ হেক্টৰৰ ১ম ডোখৰ স্থানত ৪বাৰ নিৰণি, আগৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি দিয়া, ২০১৭-১৮ বৰ্ষত অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	২য় বৰ্ষত ২য় ডোখৰ স্থানত ৫ হেক্টৰৰ ৪বাৰ নিৰণি, আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি পেলোৱা, ২০১৮-১৯	৪২,০০০/-
২০২০-২১*	এপ্ৰিল-জুন মাহৰ ভিতৰত ৫ হেক্টৰৰ ৰোপণ সৃষ্টি (৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানত) লগতে প্ৰথম বছৰৰ আপডাল ৪বাৰ নিৰণি, ৩০০জনৰ দিন হাজিৰা -@ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	৮৪,০০০/-
	৪ৰ্থ বৰ্ষত ১ম ডোখৰ স্থানত ৫ হেক্টৰৰ আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৭-১৮ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	৩য় বৰ্ষত ২য় ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৮-১৯ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	২য় বৰ্ষত ৩য় ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০	৪২,০০০/-
২০২১-২২*	৪ৰ্থ বৰ্ষত ২য় ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰ আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ১ম ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ২০১৮-১৯ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-

	৩য় বৰ্ষত ৩য় ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	২য় বৰ্ষত ৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০২১-২১	৪২,০০০/-
	৪ৰ্থ বৰ্ষত ৩য় ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
২০২২-২৩*	৩য় বৰ্ষত ৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০২০-২১ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	৫ হেক্টৰ (প্ৰথম ডোখৰ স্থানত) ২০১৭-১৮ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
২০২৩-২৪*	৪ৰ্থ বছৰৰ আপডাল ৫ হেক্টৰৰ ৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰৰ মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	৫ হেক্টৰ (তৃতীয় ডোখৰ স্থানত) ২০১৮-১৯ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
২০২৪-২৫*	৫ হেক্টৰ (তৃতীয় ডোখৰ স্থানত) ২০১৯-২০ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
২০২৫-২৬*	৫ হেক্টৰ (চতুৰ্থ ডোখৰ স্থানত) ২০২০-২১ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
প্ৰয়োজন হোৱা মুঠ ধনৰ পৰিমাণ		**১০,৭০,৪০০/-**

* ৰোপণৰ পিছত পাঁচ বছৰৰ মূৰে মূৰে বন-বাত আঁতৰাই দিয়া কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা হ'ব।

মিশ্ৰিত ৰোপণৰ খণ্ড ৰোপণৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি— সহযোগী, কাঠখৰি

ৰোপণৰ নাম	ঃ	শাল বহিৰ্ভূত মিশ্ৰিত আৰু সহযোগীৰ আবদ্ধ ৰোপণ, কাঠখৰি আৰু বাঁহ
ৰোপণৰ সময়	ঃ	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণ ক্ষেত্ৰৰ আয়তন	ঃ	২০ হেক্টৰ
ব্যৱধান	ঃ	২ মি×২মি — ৫০০ গছ প্ৰতি হেক্টৰত
সৃষ্টি কৰিবলগীয়া খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ	৫০,০০০ (আনুমানিক ১২,৫০০ বছৰি)
খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ	৪টা (প্ৰতিটোত ৫ হেক্টৰ)
প্ৰজাতি	ঃ	শাল বহিৰ্ভূত; সহযোগী- চাম, গমাৰি, তিতাচপা, পমা, হলখ আদি। কাঠখৰি- ঘোঁৰানিম, মজ ধূনা, শিৰিখ, বলা আদি

রোপণ সৃষ্টিৰ কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	**কাম-কাজ**	**পৰিমাণ (টকা)**
	ক) অগ্ৰিম কাম-কাজ	
২০১৬-১৭	১। ৫ হেক্টৰৰ ১ম ডোখৰ স্থানৰ পৰিষ্কাৰ আৰু জৰীপ @১৫জনৰ দিন হাজিৰা @২৮০ টকা প্ৰতিহেক্টৰ	২১,০০০/-
	২। নাৰ্চাৰী স্থাপন প্ৰতিহেক্টৰত ৯জনৰ দিন হাজিৰা @ ২৮০ টকা প্ৰতিহেক্টৰ	১২,৬০০/-
	৩। অসুৰক্ষিত অঞ্চলত বেৰ নিৰ্মাণ -@ ২০০০ টকা প্ৰতিহেক্টৰ	৪০,০০০/-
	খ) সৃষ্টি আৰু আপডাল ঃ	
২০১৭-১৮*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৫ হেক্টৰৰ ১ম ডোখৰ স্থানত ৪বাৰ নিৰণি আৰু ২য় ডোখৰ ৫ হেক্টৰ মাটি উলিয়াই লৈ পৰৱৰ্তী কামৰ বাবে সাজু কৰা, ৪২০জনৰ দিন হাজিৰা @ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	১,১৭,৬০০/-
২০১৮-১৯*	এপ্ৰিল-জুন মাহৰ ভিতৰত ৫ হেক্টৰৰ ২য় ডোখৰ স্থানত ৰোপণৰ লগতে প্ৰথম বছৰৰ ৪বাৰ নিৰণি আৰু ৩য় ডোখৰ ভূমিৰ বাবে পৰৱৰ্তী বছৰৰ ৫ হেক্টৰ এলেকা সৃষ্টি, ৪২০জনৰ দিন হাজিৰা -@ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	১,১৭,৬০০/-
	২য় বৰ্ষৰ চোৱাচিতা হিচাপে ১ম ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ (২০১৭-১৮) ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা	৪২,০০০/-
২০১৯-২০*	এপ্ৰিল-জুন মাহৰ ভিতৰত ৫ হেক্টৰৰ ৩য় ডোখৰ স্থানত ৰোপণ, প্ৰথম বছৰৰ আপডাল ৪বাৰ নিৰণি আৰু ৪ৰ্থ ডোখৰ ভূমিৰ বাবে পৰৱৰ্তী বছৰৰ ৫ হেক্টৰ ৰোপণৰ অগ্ৰীম কাম, ৪২০জনৰ দিন হাজিৰা -@ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	১,১৭,৬০০/-
	৩য় বছৰ আপডাল ৫ হেক্টৰৰ ১ম ডোখৰ স্থানত ৪বাৰ নিৰণি, আগৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি দিয়া, ২০১৭-১৮ বৰ্ষত অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	২য় বৰ্ষত ২য় ডোখৰ স্থানত ৫ হেক্টৰৰ ৪বাৰ নিৰণি, আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি পেলোৱা, ২০১৮-১৯	৪২,০০০/-
২০২০-২১*	এপ্ৰিল-জুন মাহৰ ভিতৰত ৫ হেক্টৰৰ ৰোপণ সৃষ্টি (৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানত) লগতে প্ৰথম বছৰৰ আপডাল ৪বাৰ নিৰণি, ৩০০জনৰ দিন হাজিৰা -@ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	৮৪,০০০/-
	৪ৰ্থ বৰ্ষত ১ম ডোখৰ স্থানত ৫ হেক্টৰৰ আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৭-১৮ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	৩য় বৰ্ষত ২য় ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৮-১৯ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	২য় বৰ্ষত ৩য় ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০	৪২,০০০/-
২০২১-২২*	৪ৰ্থ বৰ্ষত ২য় ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰ আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ১ম ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ২০১৮-১৯ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-

	৩য় বৰ্ষত ৩য় ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	২য় বৰ্ষত ৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০২১-২১	৪২,০০০/-
	৪ৰ্থ বৰ্ষত ৩য় ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
২০২২-২৩*	৩য় বৰ্ষত ৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানৰ ৫ হেক্টৰত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০২০-২১ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	৫ হেক্টৰ (প্ৰথম ডোখৰ স্থানত) ২০১৭-১৮ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
২০২৩-২৪*	৪ৰ্থ বছৰৰ আপডাল ৫ হেক্টৰৰ ৪ৰ্থ ডোখৰ স্থানত আগৰ বছৰৰ মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, ২০১৯-২০ আৰু অগ্নি প্ৰতিৰক্ষা	৪২,০০০/-
	৫ হেক্টৰ (তৃতীয় ডোখৰ স্থানত) ২০১৮-১৯ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
২০২৪-২৫*	৫ হেক্টৰ (তৃতীয় ডোখৰ স্থানত) ২০১৯-২০ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
২০২৫-২৬*	৫ হেক্টৰ (চতুৰ্থ ডোখৰ স্থানত) ২০২০-২১ত ৰোপণ কৰা স্থানৰ পৰা বন-বাত আঁতৰাই দিয়া, প্ৰতি হেক্টৰত ১০জনৰ দিন হাজিৰা - @ ২৮০ টকা প্ৰতিজন	১৪,০০০/-
	প্ৰয়োজন হোৱা মুঠ ধনৰ পৰিমাণ	**১০,৭০,৪০০/-**

* ৰোপণৰ পিছত পাঁচ বছৰৰ মূৰে মূৰে বন-বাত আঁতৰাই দিয়া কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা হ'ব।

উৎস ঃ প্ৰৰ্ফ'মা-৩, তালিকা-৩.১০/ বন ভিগৰ কৰ্মচাৰী আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

<u>এন টি এফ পিৰ খণ্ড ৰোপণৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি</u>

ৰোপণৰ নাম	ঃ	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন ৰোপণ
ৰোপণৰ সময়	ঃ	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (৫ বছৰ)
ৰোপণ ক্ষেত্ৰৰ আয়তন	ঃ	১০ হেক্টৰ
ব্যৱধান	ঃ	২ মি×২মি — ৫০০ গছ প্ৰতি হেক্টৰত
সৃষ্টি কৰিবলগীয়া খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ	২৫,০০০
খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ	১টা (১০ হেক্টৰ)
প্ৰজাতি	ঃ	আমলখি, শিলিখা, ভোমোৰা, বহেৰা, আম, কঁঠাল, নিম, অৰ্জুন, অশোক, নৰসিংহ, ভাতঘিলা, জলফাই আদি

মজুৰিৰ হাৰ- ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ

ৰোপণ সৃষ্টিৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি

বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ (টকা)
২০১৬-১৭	**ক) অগ্ৰিম কাম ঃ**	
	১. ৫ হেক্টৰৰ প্ৰথম ভূমিখণ্ডৰ সমীক্ষাকে ধৰি স্থান পৰিষ্কাৰ-@ ১৫জনৰ দিন হাজিৰা প্ৰতি হেক্টৰত @ ২৮০ টকা প্ৰতি জনৰ	২৮,০০০/-
	২. নাৰ্ছাৰীৰ স্থান উন্নীতকৰণ, ৯জনৰ দিন হাজিৰা প্ৰতি হেক্টৰত -@ ২৮০ টকা প্ৰতি হেক্টৰ	২৫,২০০/-
	৩. অসুৰক্ষিত অঞ্চলত বেৰৰ ব্যৱস্থা -@ ২,০০০ প্ৰতি হেক্টৰত	২০,০০০/-
	খ) সৃষ্টি আৰু প্ৰতিপালন	
২০১৭-১৮*	এপ্ৰিল-জুন মাহৰ ভিতৰত ১০ হেক্টৰ মাটিত ৰোপণ সৃষ্টি, প্ৰথম বছৰৰ ৰোপণৰ ৪বাৰ নিৰণি -@ ৬০জনৰ দিন হাজিৰা প্ৰতি হেক্টৰত @ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	১,৬৮,০০০/-
২০১৮-১৯*	২য় বৰ্ষত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা -@ ৩০জনৰ দিন হাজিৰা প্ৰতি হেক্টৰত @ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	৮৪,০০০/-
	৩য় বৰ্ষত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ৪বাৰ নিৰণি কৰা, -@ ২০জনৰ দিন হাজিৰা প্ৰতি হেক্টৰত @ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	৫৬,০০০/-
২০২০-২১*	৪ৰ্থ বৰ্ষত আগৰ বছৰ ৰোৱা পুলিবোৰৰ পৰা মৰা পুলিবোৰ উভালি ২বাৰ নিৰণি কৰা, কলম কৰা আদি -@ ১৫জনৰ দিন হাজিৰা প্ৰতি হেক্টৰত @ ২৮০ টকা প্ৰতিজনৰ	৪২,০০০/-
	হ'বলগা মুঠ খৰচৰ পৰিমাণ	**৪,২৩,২০০/-**

৪.৫। নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলত দিয়া প্ৰকাৰসমূহৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

ক) জে এফ এম চিৰ ব্যক্তিসকলৰ নাৰ্ছাৰী (বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীসহিতে)

বিতং তথ্য তলত দিয়া হ'ল—

জে এফ এম চি নাৰ্ছাৰী

তলৰ তালিকাত তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰীৰ বিতং বিৰৰণ দিয়া হৈছে। জে এফ এম চিৰ কামত জড়িত বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীও ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত আছে।

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নীতকৰণৰ বৰ্ষ	পুলিৰ সংখ্যা	মন্তব্য
সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	শাল বহির্ভূত; অৰ্জুন, সেলেং, পমা, বৰপাত, ওদাল, হলখ, খকন, জুটুলি, অমাৰি, বলা আদি	২০১৬-১৭	৫,৫০০	২০১৭-১৮ বৰ্ষত ৰোপণৰ বাবে পুলিৰ ব্যৱস্থা কৰা
	মিশ্ৰিত কঠিন কাঠ ঃ চাম, গমাৰি, বলা, ধূনা, তিতাচপা, পমা, হলখ আদি কাঠখৰি ঃ কদম, ঘোঁৰানিম, মজ, শিৰিখ আদি		১২,৫০০	
	এন টি এফ পি ঃ আমলখি, শিলিখা, ভোমোৰা, বহেৰা, আম, কঁঠাল, নিম, অৰ্জুন, অশোক, নৰসিংহ, ভাতঘিলা, জলফাই আদি।		২৫,০০০	
	শাল বহির্ভূত; অৰ্জুন, সেলেং, পমা, বৰপাত, ওদাল, হলখ, খকন, জুটুলি, অমাৰি, বলা আদি	২০১৭-১৮	৫,৫০০	২০১৮-১৯ বৰ্ষত ৰোপণৰ বাবে পুলিৰ ব্যৱস্থা কৰা
	মিশ্ৰিত কঠিন কাঠ ঃ চাম, গমাৰি, বলা, ধূনা, তিতাচপা, পমা, হলখ আদি কাঠখৰি ঃ কদম, ঘোঁৰানিম, মজ, শিৰিখ আদি		১২,৫০০	
	এন টি এফ পি ঃ আমলখি, শিলিখা, ভোমোৰা, বহেৰা, আম, কঁঠাল, নিম, অৰ্জুন, অশোক, নৰসিংহ, ভাতঘিলা, জলফাই আদি।		২৫,০০০	

নাৰ্ছাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নীতকৰণৰ বৰ্ষ	পুলিৰ সংখ্যা	মন্তব্য
সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	শাল বহিৰ্ভূত; অৰ্জুন, সেলেং, পমা, বৰপাত, ওদাল, হলখ, খকন, জুটুলি, অমাৰি, বলা আদি	২০১৮-১৯	৫,৫০০	২০১৯-২০ বৰ্ষত ৰোপণৰ বাবে পুলিৰ ব্যৱস্থা কৰা
	মিশ্ৰিত কঠিন কাঠ ঃ চাম, গমাৰি, বলা, ধুনা, তিতাচপা, পমা, হলখ আদি কাঠখৰি ঃ কদম, ঘোঁৰানিম, মজ, শিৰিখ আদি		১২,৫০০	
	এন টি এফ পি ঃ আমলখি, শিলিখা, ভোমোৰা, বহেৰা, আম, কঁঠাল, নিম, অৰ্জুন, অশোক, নৰসিংহ, ভাতঘিলা, জলফাই আদি।		২৫,০০০	

দ্ৰষ্টব্য ঃ খালী ঠাই পূৰণৰ বাবে প্ৰতিটো বিভাগকে প্ৰতি বছৰে ৩৫% অতিৰিক্ত কৰ্মৰ প্ৰয়োজন।

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৪.৬। প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা — ১০ বছৰৰ

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত আগন্তুক ১০ বছৰৰ বাবে প্ৰতিপালনৰ পৰিকল্পনা এনেধৰণৰ —

ক) কাঠ প্ৰজাতি— শাল বহিৰ্ভূত, সহযোগী

তালিকা- ১২ (ক) ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত গছ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বৰ্ষ	প্ৰতিকাৰ
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ	শাল বহিৰ্ভূত মিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে কাঠৰ খণ্ড ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনিত দিয়া অনুযায়ী
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ	মিশ্ৰিত কঠিন কাঠ-কাঠখৰিৰ খণ্ড ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনিত দিয়া অনুযায়ী

উৎস ঃ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

খ) কাঠখৰি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (খ) ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বৰ্ষ	প্ৰতিকাৰ
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ	খণ্ড মিশ্ৰিত কঠিন কাঠ-কাঠখৰিৰ কৰ্ম আঁচনি পৰিকল্পনাত দিয়া মতে।

উৎস ঃ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

গ) এন টি এফ পি / ঔষধি গছ

তালিকা- ১২ (গ) ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ এন টি এফ পি/ঔষধি গছৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বৰ্ষ	প্ৰতিকাৰ
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ	এন টি এফ পিৰ খণ্ড ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনি

উৎস ঃ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৪.৭। বিবিধ কাৰ্যকৰণ আঁচনি

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত বিবিধ কাৰ্যকৰণৰ আঁচনি এনেধৰণৰ ঃ

তালিকা- ১৩ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বিবিধ কাৰ্যকৰণ আঁচনি

কাৰ্যকৰণ	প্ৰয়োজন (হয়/নহয়)	দায়িত্ব	মাহ / বছৰ	এলেকা (হেক্টৰ)
এনে আঁচনি নাই	----	----	----	----

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫। সম্ভাব্য লাভ

এই উপ-শাখাই তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ সদস্যসকলে আশা কৰা লাভৰ এক খতিয়ান দাঙি ধৰিব ঃ

৫.১। কাঠ আৰু ঘাঁহ-বনৰ পৰা হ'ব পৰা সম্ভাব্য লাভ

তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ বিষয়টো তলত তালিকাবদ্ধ কৰা হৈছে। এই সম্ভাৱনীয় লাভ হৈছে বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা কৰা বন সুৰক্ষাৰ লাভ।

তালিকা- ১৪ ঃ তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ সদস্যসকলে আশা কৰা লাভ

দ্ৰব্য	মাহ	বৰ্ষ	পৰিমাণ
কাঠখৰি	বছৰজুৰি	২০২৬-২৭ৰপৰা	৮,০০০ কিঃগ্ৰাঃ (প্ৰায়)
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	বছৰজুৰি	২০৪০ৰ পৰা	২,০০০ কিঃগ্ৰাঃ (প্ৰায়)
সা-সঁজুলি নিৰ্মাণৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
লাখুঁটি	—	—	—
বনাঞ্চলৰ গছ আৰু ঘাঁহৰ পৰা পশুখাদ্য	বছৰজুৰি	২০২৬-২৭ৰ পৰা	৪০,০০০ কিঃগ্ৰাঃ (প্ৰায়)
কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ	বছৰজুৰি	২০৩৫ৰ পৰা	১,০০০ কিঃগ্ৰাঃ (প্ৰায়)
বেতন	বছৰজুৰি	২০১৬-১৭ৰ পৰা	৫,০০০ কিঃগ্ৰাঃ (প্ৰায়)
অন্যান্য	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৪/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫.২। অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ

তৰিয়নি বৰবিল যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ এনেধৰণৰ ঃ

তালিকা- ১৫ ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ

পদ্ধতি	দ্ৰব্য
সমবিতৰণ	কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ
সদস্যসকলৰ পৰা মুকলিভাৱে সংগ্ৰহ কৰা	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনৰ সংসাধন

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট I (ক)

কেনেদৰে উপস্থিত হ'ব ঃ

গুৱাহাটীৰ পৰা উত্তৰ লখিমপুৰৰ দূৰত্ব, অৱস্থিতি, পথৰ মানচিত্ৰ আৰু নিৰ্দেশনা

ভাৰতৰ ৯১.৭৫ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ২৬.১৯ অক্ষাংশত গুৱাহাটী অৱস্থিত। আনহাতে ভাৰতৰ ৯৪.১১ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ২৭.২৪ অক্ষাংশত উত্তৰ লখিমপুৰ অৱস্থিত।

গুৱাহাটী আৰু উত্তৰ লখিমপুৰৰ মাজৰ দূৰত্ব

গুৱাহাটী আৰু উত্তৰ লখিমপুৰৰ মাজৰ পোনপটীয়া দূৰত্ব ৪৫০ কিঃ মিঃ (কিলোমিটাৰ) আৰু ৬৪০.৩৯ মিটাৰ। মাইলৰ হিচাপত গুৱাহাটী আৰু উত্তৰ লখিমপুৰৰ মাজৰ দূৰত্ব ১৬২.৬ মাইল। এয়া হৈছে পোনপটীয়া সৰলৰৈখিক দূৰত্ব। কিন্তু একা-বেঁকা পথৰ কাৰণে গুৱাহাটী আৰু উত্তৰ লখিমপুৰৰ মাজৰ প্ৰকৃত ভ্ৰমণ দূৰত্ব তাতোকৈ অধিক হ'বগৈ পাৰে।

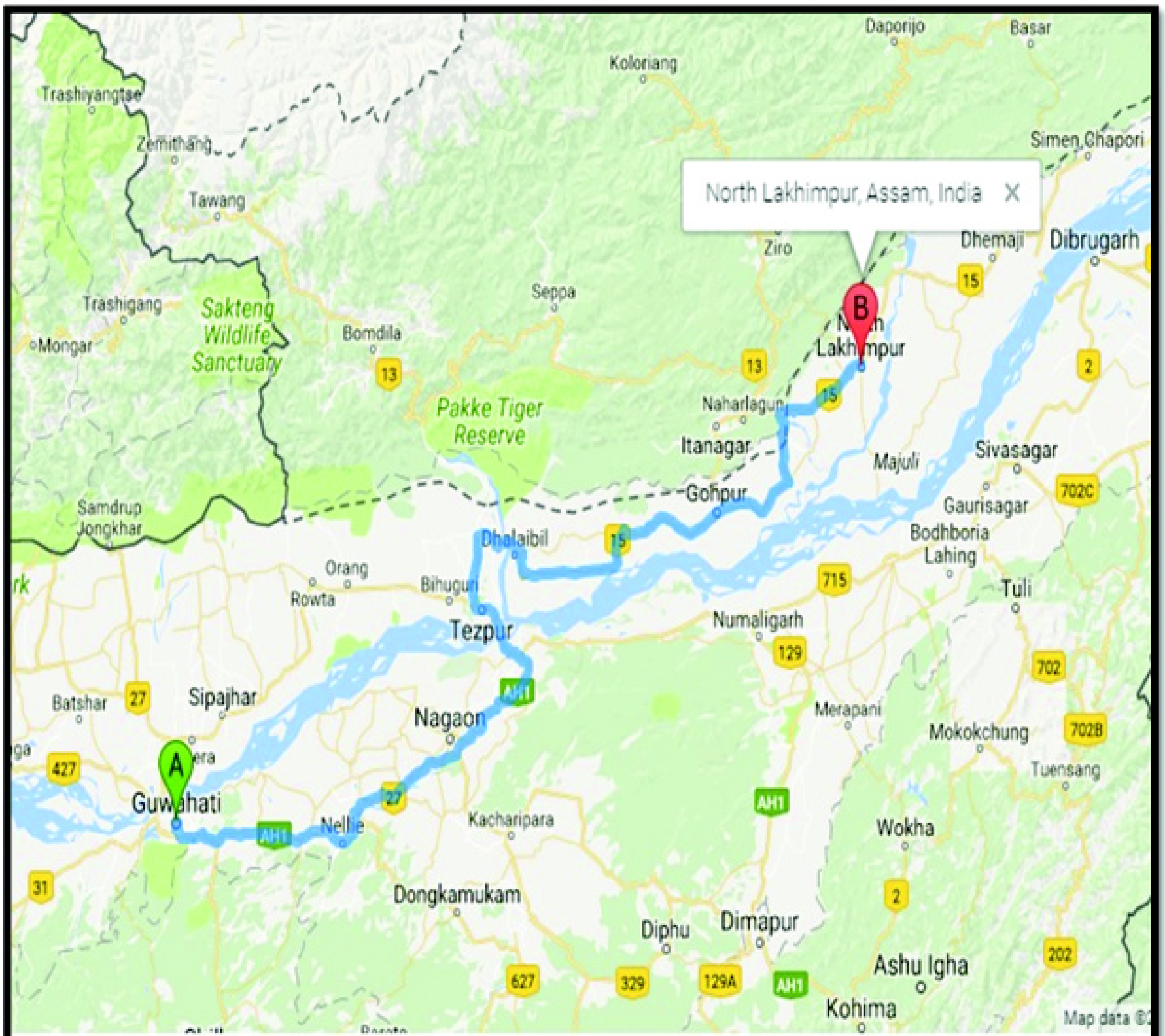

Guwahati To North Lakhimpur driving direction

পৰিশিষ্ট I (খ)

ক) জি আই এছ অৱস্থান মানচিত্ৰ

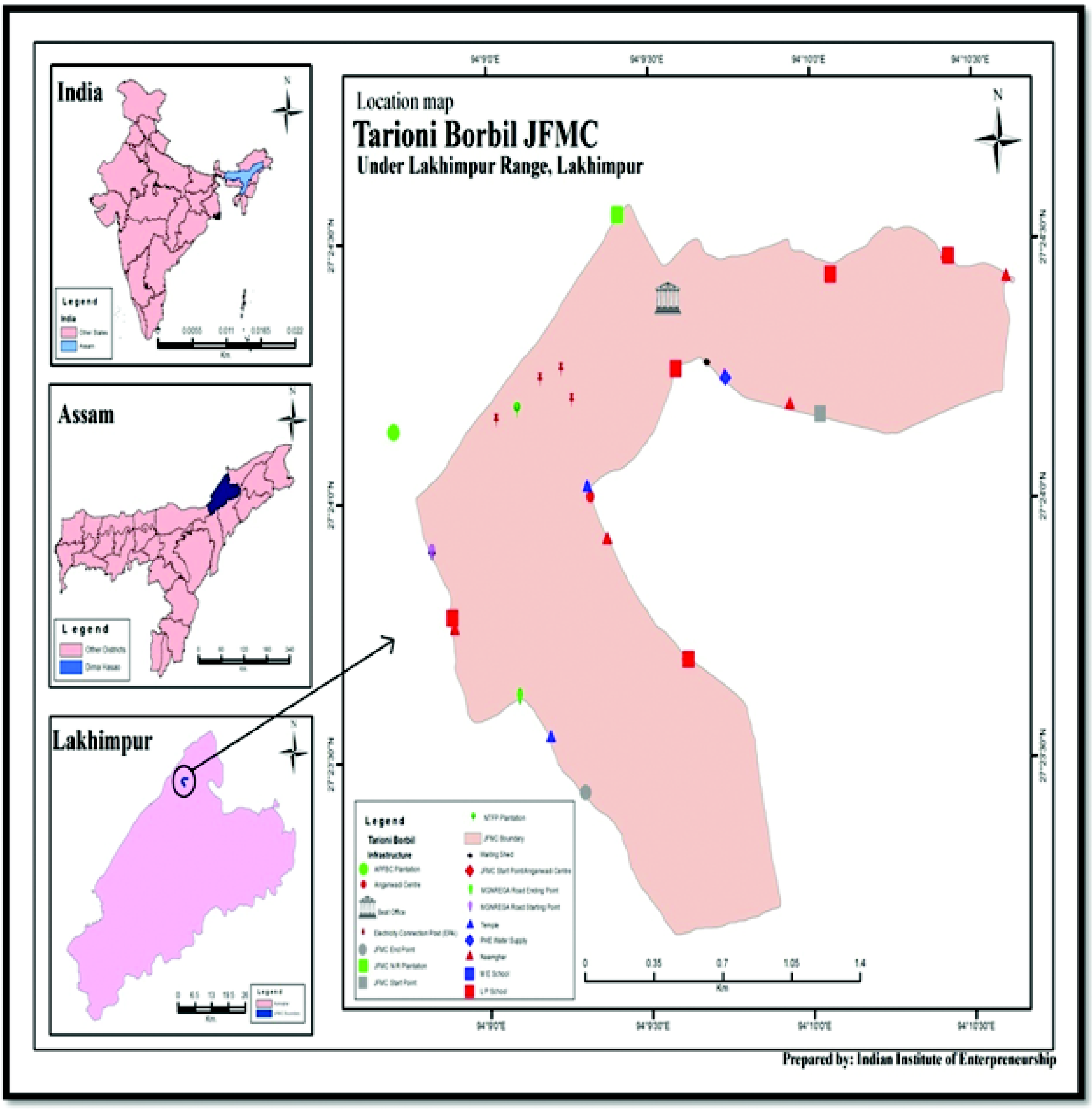

খ) গাঁৱৰ মানচিত্ৰ

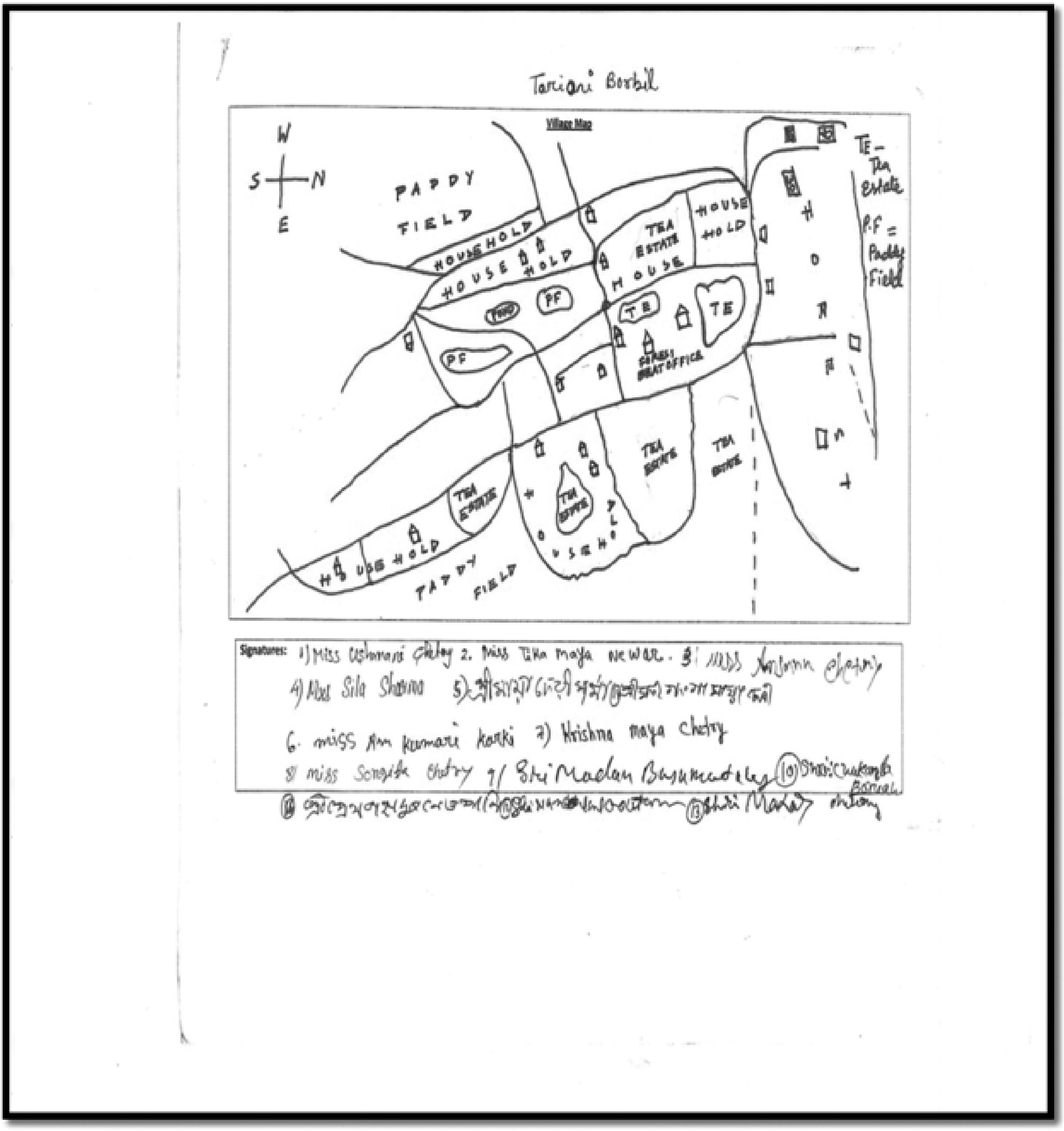
Tariani Borbil
Village Map
W
S
N
E
PADDY FIELD
HOUSEHOLD
TEA ESTATE
PF
TE
FOREST BEAT OFFICE
TE - Tea Estate
P.F = Paddy Field
Signatures:

গ) সামাজিক মানচিত্র

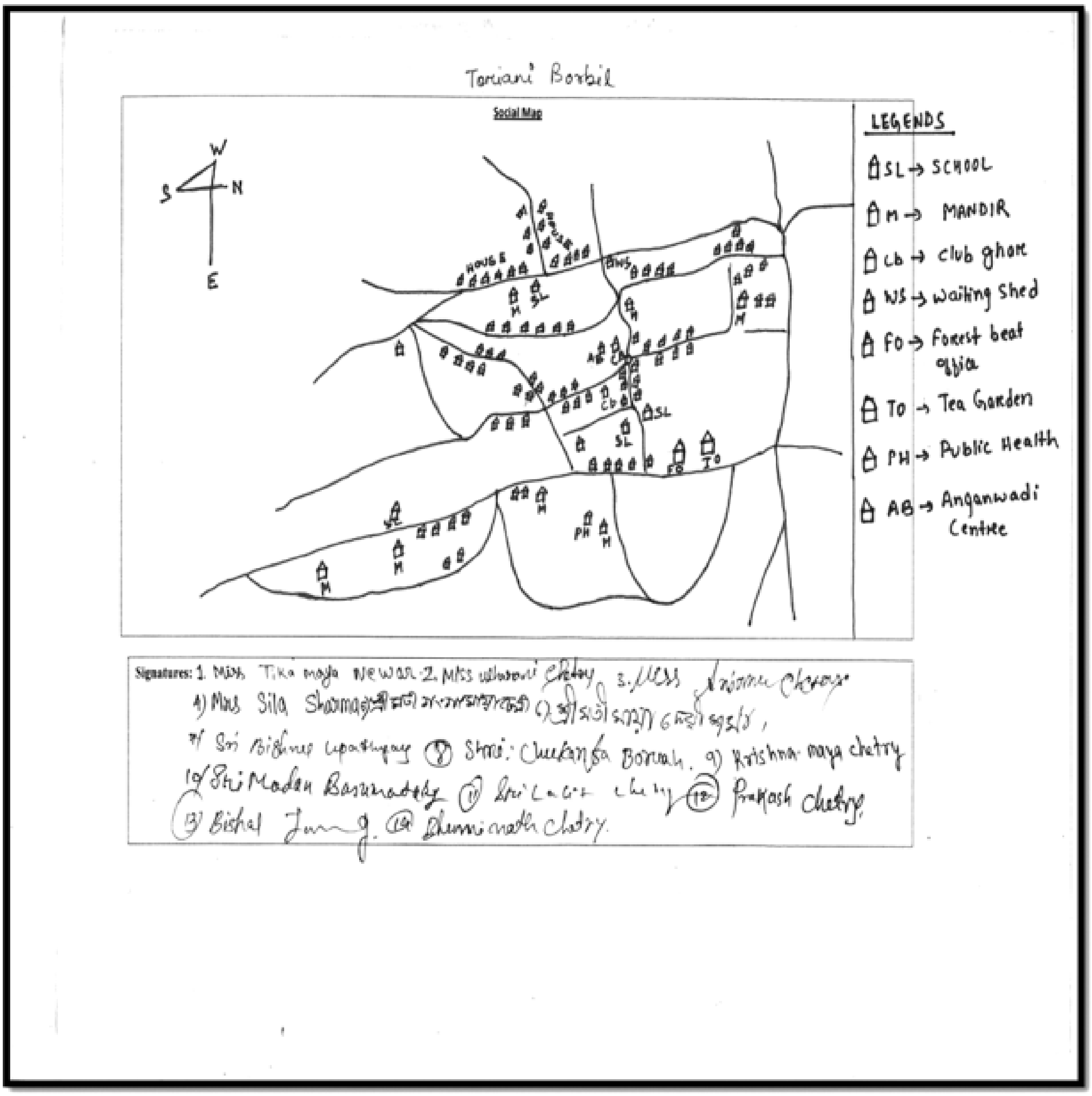
Toriani Borbil
Social Map
W
S
N
E
HOUSE
LEGENDS
SL → SCHOOL
M → MANDIR
Cb → club ghore
WS → waiting Shed
FO → Forest beat
TO → Tea Garden
PH → Public Health
AB → Anganwadi Centre
Signatures:

ঘ) সম্পদ মানচিত্র

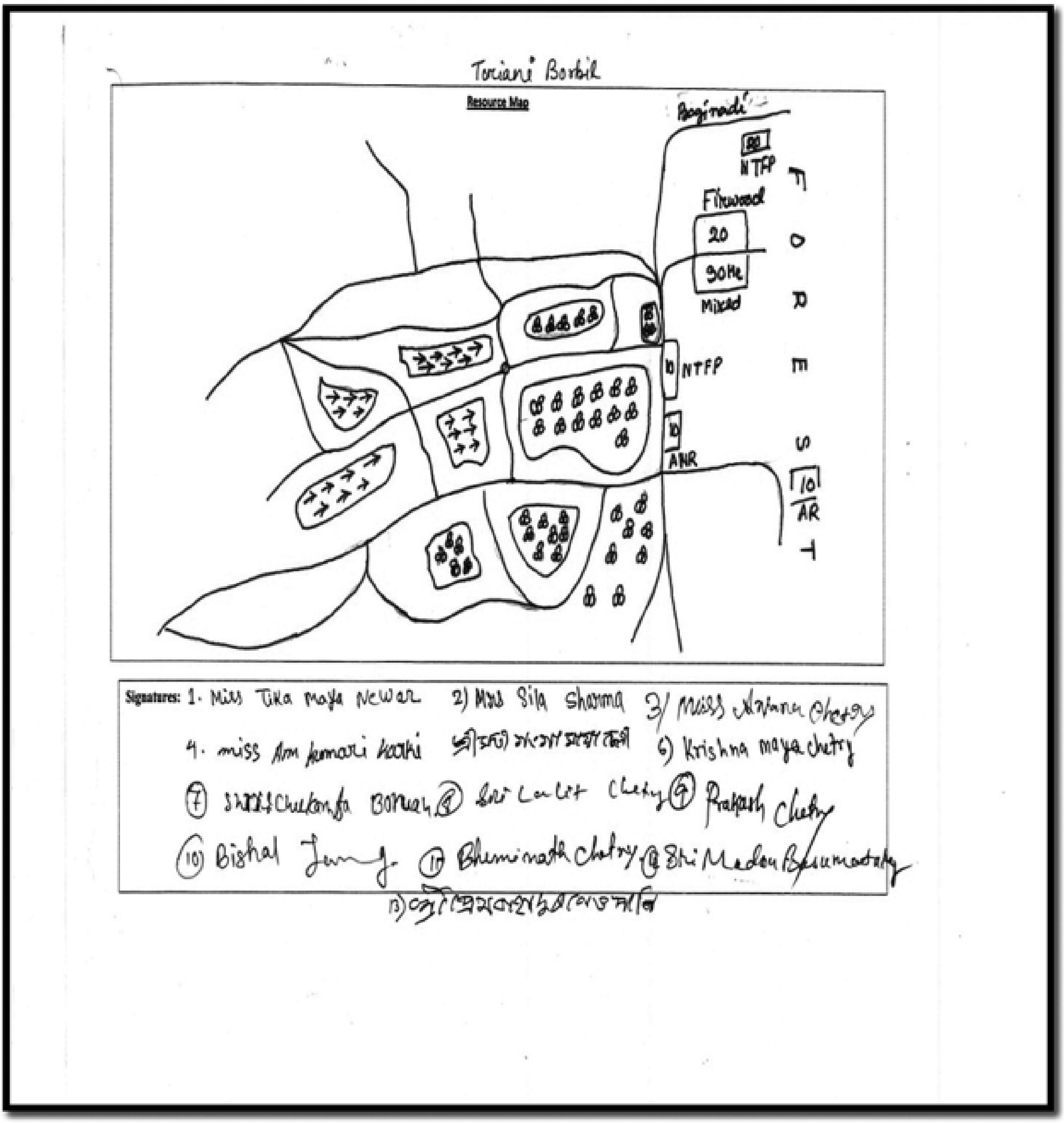

Resource Map
NTFP
Firewood
20
Mixed
NTFP
ANR
AR
F O R E S T
Signatures:

পৰিশিষ্ট II

জি আই এছৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্ৰ

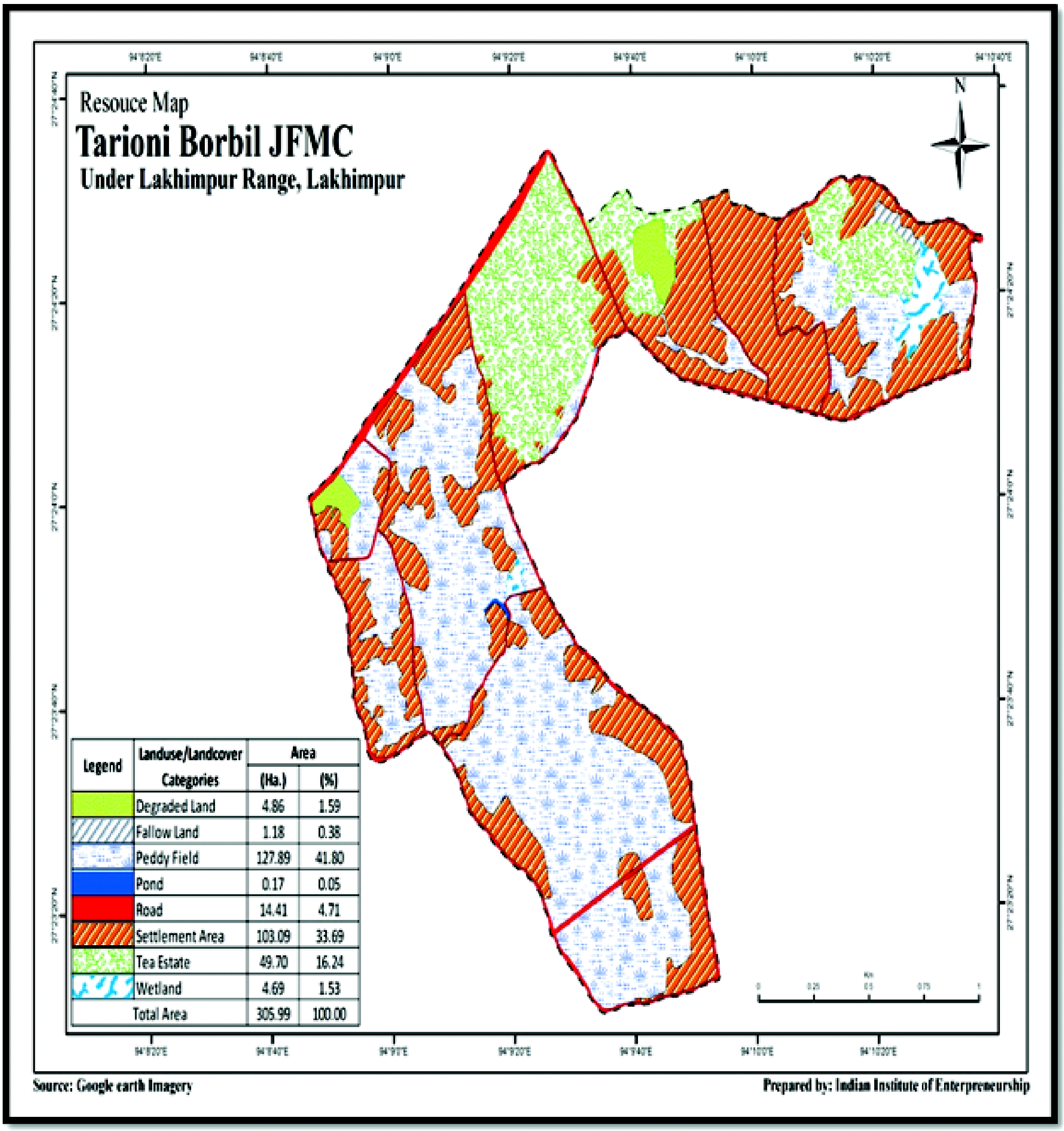

পৰিশিষ্ট ৩

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ কাৰ্যসূচী (পি আৰ এ)

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়নৰ স্থান আৰু সময় ঃ

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা	ঃ	১০৭ (বন বিভাগৰ বিষয়াবৰ্গ আৰু জে এফ এম চি-ৰ সদস্যসকল)
সময়	ঃ	৮ মাৰ্চ, ২০১৭ৰ পুৱা ১০ বজাত
স্থান	ঃ	১নং তৰিয়নি, বন লাট কাৰ্যালয়, তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চি

পি আৰ এ কলাকৌশলৰ অনুশীলনত ব্যৱহৃত বিভিন্ন পি আৰ এ পদ্ধতিসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন (মেপিং)

খ) সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ (ৰেংকিং)

গ) সময়-সীমা পুনৰক্ষীণ

ঘ) ঋতু সম্পৰ্কীয় বিশ্লেষণ

ঙ) চাপাটি ডায়াগ্ৰাম

৩.১। সামাজিক মানচিত্ৰায়ন (মেপিং) ঃ

বিভিন্ন সামাজিক-অৰ্থনৈতিক বিষয়বোৰক লৈ আলোচনা আৰু মানচিত্ৰৰ ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে এলেকাৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা গভীৰভাৱে অধ্যয়নৰ বাবে গাঁওবাসী আৰু উদগনি দাতাসকলক সহায়ৰ উদ্দেশ্যে সামাজিক মানচিত্ৰায়ন ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সামাজিক মানচিত্ৰৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ উপলব্ধ আন্তঃগাঁথনি, সামাজিক গাঁথনি, প্ৰতিষ্ঠানসমূহ, বৃত্তি আদিৰ তথ্য দাঙি ধৰাৰ বাবে যথোপযুক্ত প্ৰচেষ্টা চলোৱা হয়। ইয়াৰ পূৰ্বে এই প্ৰকল্পৰ বিষয়ে সজাগতা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। গতিকে বিদ্যালয়ত পি আৰ এ প্ৰক্ৰিয়াৰ বাবে মানুহক গোট খুওৱাটো সহজ। গাঁওবাসীৰ উৎসাহ প্ৰশংসনীয় আৰু তেওঁলোকে সক্ৰিয়ভাৱেই মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়াত অংশগ্ৰহণ কৰিছে।

প্ৰথমে গাঁৱৰ লোকসকলক গাঁওখনৰ পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানসমূহ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হয়। দুজন সদস্যই স্বতঃপ্ৰণোদিতভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবাঢ়ি আহে আৰু তেওঁলোকক সহায় কৰে গাঁৱৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে। মানচিত্ৰত গাঁৱৰ সকলো বাসিন্দাই নিজৰ নিজৰ আৱাসৰ অৱস্থান দেখুৱাই দিয়ে। মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়া সমাপ্ত হোৱাৰ পিছত দলৰ সদস্যসকলে পৰিয়ালসমূহৰ ঘৰৰ ধৰণ সম্পৰ্কীয় তথ্যসমূহ যেনে পকীঘৰ, অৰ্ধ-পকীঘৰ, ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ ঘৰ আৰু খেৰৰ ঘৰ সম্পৰ্কে তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰে।

তালিকা-৩.১ ঃ গাঁওবোৰ সম্পৰ্কে তথ্য

	গাঁও—	**তৰিয়নি বৰবিল**
সাধাৰণ আৰু সামাজিক তথ্য	মুঠ জনসংখ্যা	১৬১০
	পুৰুষ	৮৪০
	মহিলা	৭৭০
	মুঠ পৰিয়াল	৩২০
	পকী ঘৰৰ সংখ্যা	২০

	অৰ্ধ-পকীঘৰৰ সংখ্যা	১৭৭
	কেঁচা/খেৰৰ ঘৰৰ সংখ্যা	১২৩
	নদী	আছে (১টা)
	জনস্বাস্থ্য পানী যোগান	তৰিয়নি বৰবিলত আছে
	এপিএফবিচি বৃক্ষৰোপণ	হয়
	কুঁৰা	আছে
	মথাউৰি	নাই
	বন লাট কাৰ্যালয়	আছে (১টা)
	বিদ্যুৎ সংযোগ খুঁটা	আছে
	অংগনৱাড়ি	আছে (২টা)
	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	আছে (৪খন)
	মজলীয়া বিদ্যালয়	আছে (১খন)
	সংঘ	আছে (১টা)
	জলাধাৰ	আছে (১টা)
	মন্দিৰ	আছে (৭টা)
	ৰাণী নৰহ চাহ বাগান	আছে (১খন)
	জে এফ এম চি বৃক্ষৰোপণ	হয়
	এন টি এফ পি ৰোপণ	হয়

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষা প্ৰতিবেদন

প্ৰথমে গাঁৱৰ লোকসকলক গাঁওখনৰ পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানসমূহ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হয়। দুজন সদস্যই স্বতঃপ্ৰণোদিতভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবাঢ়ি আহে আৰু তেওঁলোকক সহায় কৰে গাঁৱৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে। মানচিত্ৰত গাঁৱৰ সকলো বাসিন্দাই নিজৰ নিজৰ আৱাসৰ অৱস্থান দেখুৱাই দিয়ে। মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়া সমাপ্ত হোৱাৰ পিছত দলৰ সদস্যসকলে পৰিয়ালসমূহৰ ঘৰৰ ধৰণ সম্পৰ্কীয় তথ্যসমূহ যেনে পকীঘৰ, অৰ্ধ-পকীঘৰ আৰু খেৰীঘৰ সম্পৰ্কে তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰে।

সামাজিক মানচিত্ৰত সন্ধান

- সামাজিক মানচিত্ৰায়নত অংশগ্ৰহণকাৰীসকলে ৩২০টা পৰিয়ালক চিহ্নিত কৰে। ইয়াৰে ১৭৭টা পৰিয়ালৰ আৱাস অৰ্ধপকী আৰু ২০টা পৰিয়ালৰ আৱাস পকী। বাকী ১২৩টা পৰিয়ালৰ ঘৰ কেঁচা বা খেৰৰ। এই তথ্যৰ পৰা দেখা যায় যে গাঁৱৰ বহু লোক এতিয়াও চৰকাৰে আৰম্ভ কৰা মৌলিক পৰিয়াল আঁচনিসমূহৰ সুবিধাৰ পৰা বঞ্চিত।
- এইবোৰৰ উপৰি পৰিয়ালসমূহৰ শ্ৰেণীভিত্তিক বিভাজন, ইয়াৰ উপৰি গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান যেনে সামূহিক সভাঘৰ, বিদ্যালয়, কুঁৱা, নদী, সংঘ বন লাট কাৰ্যালয় আৰু দলঙৰ অৱস্থানো মানচিত্ৰত অংকিত কৰা হয়।
- গাঁওবাসীৰ পানীৰ এটা প্ৰধান উৎস হৈছে বালিজান বগীনদী, যিটো গাঁৱৰ লোকসকলে দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। গোটেই বছৰ ধৰি পৰ্যাপ্ত পানী পোৱা যায়।
- গাঁৱত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থাসমূহ সন্তোষজনক নহয়। জে এফ এম চি এলেকাৰ ভিতৰত উচ্চ বিদ্যালয় নাই। ইয়াৰ ফলত সৰ্বাধিকসংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ পিছতেই পঢ়া এৰিবলগীয়া হয়।
- গাঁৱৰ গৰিষ্ঠসংখ্যক লোক অন্যান্য পিছপৰা সম্প্ৰদায়ৰ আৰু বাকীখিনি সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ।

জ্ঞাত তথ্য ঃ

- পৰিয়ালসমূহ এতিয়াও বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আৰু ৰন্ধনৰ বাবে খৰি ব্যৱহাৰ কৰে। ইয়াৰ ফলত বনাঞ্চলৰ ক্ষতিক লৈ বন বিভাগ এতিয়াও উদ্বিগ্ন।
- জে এফ এম চি এলেকাৰ পৰা ৭ কিলোমিটাৰ দূৰৈৰ বগীনদীত আৰক্ষী থানা আৰু বজাৰ অৱস্থিত। বজাৰ কৰিবৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে দীৰ্ঘ পথ অতিক্ৰম কৰিবলগীয়া হয়।
- ঘৰচীয়া পশুৰ খাদ্যৰ বাবে বনাঞ্চলেই হৈছে পৰ্যাপ্ত উৎস আৰু পশুপালনৰ সামৰ্থ্য থকা পৰিয়ালবিলাকে বনাঞ্চলৰ উৎসকে ব্যৱহাৰ কৰে। জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসী শস্যৰ অৱশিষ্ট অংশ, গছ-গছনিৰ পাত, ঘাঁহ, সেউজীয়া খাদ্য আদিৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণভাৱে নিৰ্ভৰশীল। শস্য চপোৱাৰ পিছত পথাৰত ৰৈ যোৱা অৱশিষ্ট অংশ যেনে শস্যৰ গছৰ গুড়ি, কাণ্ড, পাত আৰু মাহজাতীয় শস্যৰ বাকলি আদি পশুখাদ্য হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়।
- তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীয়ে অধিকাংশ বয়বস্তু কিনা-বেচাৰ বাবে ৭ কিলোমিটাৰ দূৰৈৰ বগীনদীলৈ যাতায়াত কৰে।

৩.২। সম্পদৰ স্থানাংক

সম্প্ৰদায়ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ সম্পদৰ গৰাকীৰ অৱস্থা চিহ্নিত আৰু বিশ্লেষণ কৰি পৰিয়ালসমূহৰ সদস্যসকলৰ সম্পদৰ স্থানাংক বা ভাল-বেয়া অৱস্থাৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়। এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক স্তৰ নিৰ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীসকলক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ/অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক নিৰ্ধাৰণতো সহায় কৰে। নিম্নোক্ত মানৰ ভিত্তিত সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে ঃ

ক) ভূমি ধাৰণ

খ) বৃত্তি

এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণৰ জৰিয়তে দেখা গৈছে যে প্ৰায় ৫৫ শতাংশ লোক দৰিদ্ৰ, প্ৰায় ৪০ শতাংশ মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ আৰু প্ৰায় ৫ শতাংশ ধনী হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত। দৰিদ্ৰ লোকসকল ঘাইকৈ অনিয়মিত দিন হাজিৰা কৰা বনুৱা। মাজে-সময়ে আনৰ মাটি আধিত লৈ খেতি কৰে। গাঁৱৰ বাসিন্দাসকলৰ যথেষ্ট পৰিমাণে কৃষিভূমিও আছে।

তালিকা- ৩.২ ঃ সম্পদৰ স্থানাংক

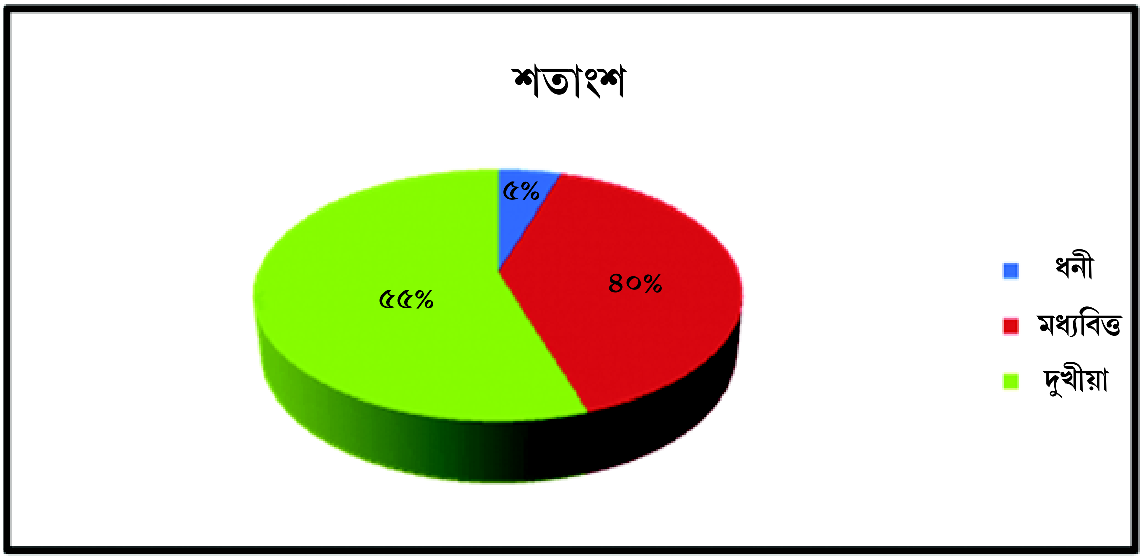

৩.৩। সময়কালীন সমীক্ষা

সুদীৰ্ঘকাল দৰি সংঘটিত ঐতিহাসিক ঘটনা তথা অতীতৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে জানিবলৈ দলটোৱে সময়কালীন বিশ্লেষণ সম্পন্ন কৰে। দলৰ সদস্যসকলে স্থানীয় ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে গাঁওবুঢ়া, বয়োজ্যেষ্ঠ লোক-তৰুণসকলৰ সৈতেও তেওঁলোকৰ ধাৰণা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে আৰু পৰিস্থিতিৰ লগত তেওঁলোকে কিদৰে মোকাবিলা কৰিছিল, তেওঁলোকৰ জীৱনত আৰু গাঁওখনৰ উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত সেইবোৰ ঘটনাৰ কি প্ৰভাৱ পৰিছিল সেই সম্পৰ্কেও জানিব বিচাৰে। সেইবোৰ ঘটনাৰ সময়কালীন বিৱৰণ তলত দিয়া হ'ল ঃ

তালিকা- ৩.৩ ঃ সময়কালীন সমীক্ষা

সময়কালীন বিভাগ	বছৰ	ঘটনা	ধৰণ
প্ৰাক্-স্বাধীনতা	নাই	নাই	নাই
স্বাধীনোত্তৰ কাল	১৯৯০	ৰাজীৱ মৰাণে উচ্চ মাধ্যমিক পৰীক্ষাত প্ৰথম প্ৰথম বিভাগ পায়	অনুকৰণীয়
কুৰি শতিকা	২০০৫	তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চি গঠন	গঠনমূলক
	২০০৬	চন্দ্ৰ বাহাদুৰ নেৱাৰ নামৰ ব্যক্তিগৰাকীক বাঘে আক্ৰমণ কৰে	ধ্বংসাত্মক
	২০১২	পৰমেশ্বৰ বৰুৱা নামৰ ব্যক্তিগৰাকীক হাতীয়ে আক্ৰমণ কৰে	ধ্বংসাত্মক
	২০১৩	যোগান পৰিদৰ্শক হিচাপে ৰাজীৱ মৰাণৰ চৰকাৰী চাকৰি লাভ	অনুকৰণীয়
	২০১৪	বিআৰপিএলত বাসুদেৱ শৰ্মাৰ কনিষ্ঠ ইলেক্ট্ৰিচিয়ানৰ চাকৰি লাভ	অনুকৰণীয়
	২০১৬	৭ হেক্টৰ এলেকাৰ শস্য হাতীৰ উপদ্ৰৱত নষ্ট হয়	ধ্বংসাত্মক

উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ সদস্য আৰু বন বিভাগৰ লোকৰ সৈতে হোৱা আলোচনা

জ্ঞাত তথ্য ঃ

- গাঁওবাসীৰ পৰা পোৱা তথ্য আৰু আমাৰ গৱেষণাৰ পৰা এইটো পৰ্যবেক্ষণ আৰু জ্ঞাত হ'ল যে গাঁওখনত কিছু অনুকৰণীয়, ধ্বংসাত্মক আৰু গঠনাত্মক ঘটনা সংঘটিত হৈছে যিবোৰ পি আৰ এ অনুশীলৰ সময়ত জানিব পৰা গৈছে।

৩.৪। জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়ন

স্থানীয় লোকসকলে প্ৰস্তুত কৰা ঋতুভিত্তিক পঞ্জিকা সম্প্ৰদায়ৰ ভিতৰৰ ঋতুকালীন প্ৰৱণতাসমূহ সম্পৰ্কে তথ্য সংগ্ৰহ আৰু নিৰ্দিষ্ট হেঁচা আৰু দুৰ্বলতাবিলাকৰ সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এক অত্যন্ত উপযোগী উপায়। দলীয় আলোচনাৰ সময়ত (সংগৃহীত তথ্যবোৰ তদন্ত কৰাৰ বাবে আলোচনা) প্ৰায়েই মাটিৰ ওপৰত ঋতুভিত্তিক কৃষি পঞ্জিকা অংকন কৰা হয় আৰু এই পঞ্জিকাৰ মেট্ৰিক্স বা ৰেখাংকনত শিলগুটি অথবা বীজবোৰ শস্যৰ প্ৰতীক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি শস্যৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক দেখুওৱা হয়। আনহাতে, ঋতুভিত্তিক বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ সাধাৰণ ৰেখাৰেও ৰেখাচিত্ৰ (গ্ৰাফ) অংকন কৰিব পাৰি। সমগ্ৰ বছৰ ধৰি সমগ্ৰ পৰিস্থিতিৰ ওপৰত পলকতে চাবলৈ এখন পঞ্জিকাতে ঋতুভিত্তিক প্ৰকাৰভেদৰ সমগ্ৰ বিষয়ক সামৰি ল'ব পাৰি। এই প্ৰকাৰভেদ বা পৰিৱৰ্তনবোৰ হৈছে বৰষুণ, শস্যৰ পৰ্যায়ক্ৰম, বনুৱাৰ চাহিদা, মজুৰিভিত্তিক নিযুক্তিৰ পৰ্যাপ্ততা, বাহিৰলৈ প্ৰব্ৰজন, মানুহৰ ৰোগত আক্ৰান্ত হোৱাৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায়সমূহ আৰু অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাক যেনে উৎসৱ আদিকো ইয়াত দেখুৱাব পাৰি।

ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰায়নত ঘাইকৈ শস্য খেতিৰ বিষয়টোক সামৰি লোৱা হয়। ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰত আমি কৃষিজাত, শস্য আৰু কৃষিকাৰ্যৰ তিনিটা সময় যেনে বীজসিঁচা, শস্য ৰোপণ আৰু শস্য চপোৱাৰ নিয়মবোৰ বিবেচনা কৰাৰ লগতে গোটেই বছৰ ধৰি বিতং তথ্য সংগ্ৰহ কৰোঁ। ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰায়নৰ জৰিয়তে দেখা গৈছে যে গাঁৱত উৎপাদন

কৰা ঘাই ঘাই শস্যবোৰ হৈছে— মাটিকঁঠাল, বিলাহী, আলু, জলকীয়া, বন্ধাকবি, ফুলকবি, আম ইত্যাদি। বনাঞ্চল দলীয় আলোচনাৰ সময়ত জানিব পৰা তথ্যমতে জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ জীৱিকাৰ প্ৰধান উপায়বোৰ হৈছে ঘৰচীয়া পশুপালন-প্ৰজনন (গাহৰি, কুকুৰা), বয়ন, দিনহাজিৰা কাম, ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কাম, চিলাই কাম, কাঠৰ আচবাবৰ কাম। এইবোৰ কাম ঋতুকালীন চৰিত্ৰৰ নহয়।

মানচিত্ৰ ঃ ৩.৪ (ক) ঃ তৰিয়নি বৰবিল জে এফ এম চিৰ ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰ

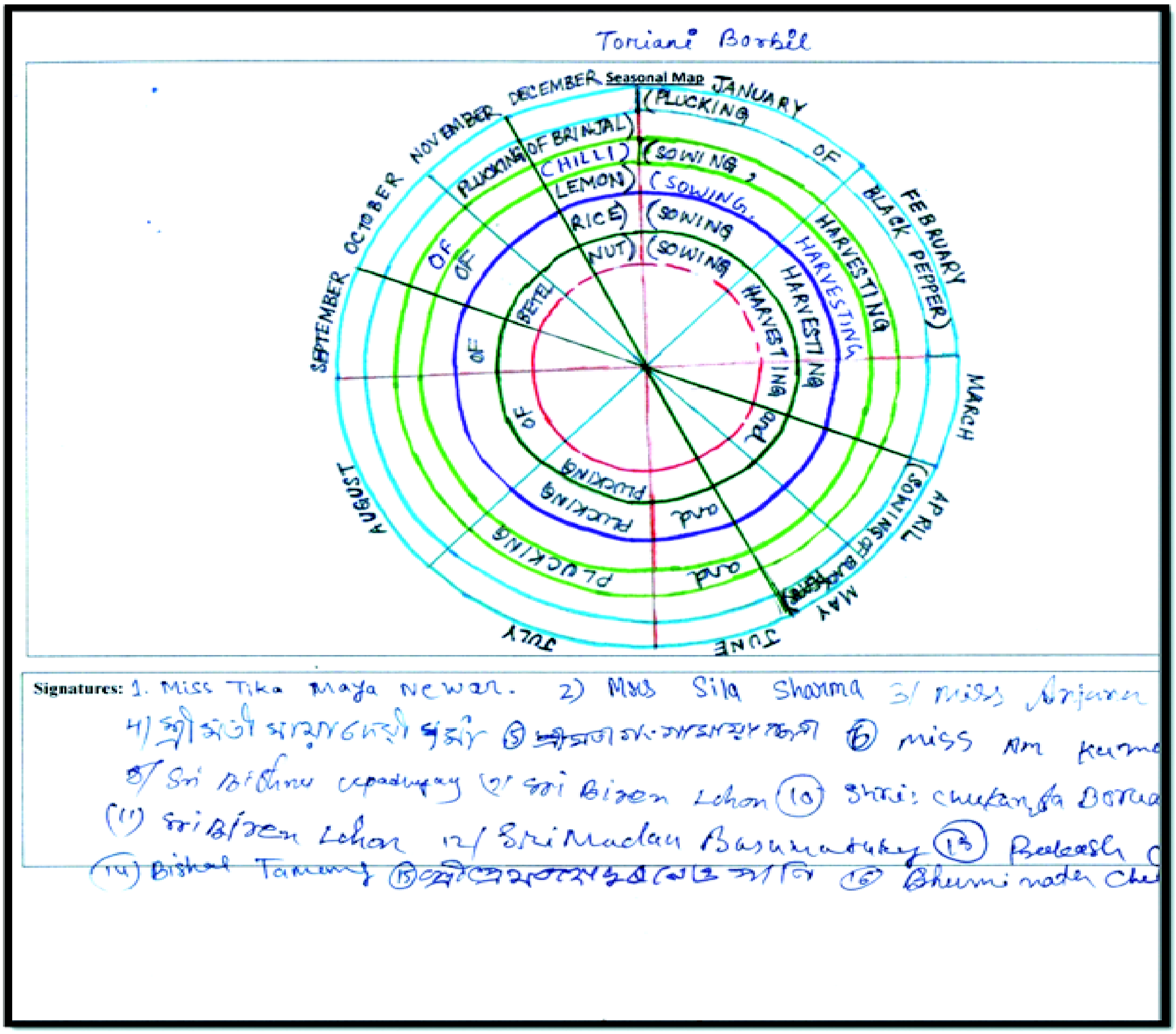

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ অনুশীলন

তালিকা- ৩.৪ (খ) ঋতুকালীন শস্যৰ ধৰণ

কৃষিজাত শস্য	**কাম-কাজৰ সময়**			
		বীজসিঁচা	**শস্য চপোৰা**	**সংগ্ৰহ**
কৃষিখণ্ড	বিলাহী	জানুৱাৰী-মাৰ্চ		মে’-জুন
	আলু	অক্টোবৰ		নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ
	নেমু	মাৰ্চ-এপ্ৰিল		মে’-জুন
	জলকীয়া	এপ্ৰিল-মে’		মে’-জুন
	তামোল	জানুৱাৰী-এপ্ৰিল		জুলাই-অক্টোবৰ
	ভেন্দি	জুলাই	আগষ্ট	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
অনা কৃষিখণ্ড	বয়ন	গোটেই বছৰ জুৰি		
	পশুপালন			
	দিন হাজিৰা			
	দোকান			
	ইলেক্ট্ৰিচিয়ান			
	চিলাই			

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ অনুশীলন

জ্ঞাত তথ্য ঃ

* অক্টোবৰৰ পৰা মাৰ্চ মাহলৈকে পানীৰ যোগান পৰ্যাপ্ত নহয়। ফলত সেই সময়ছোৱাত উৎপাদনশীলতা হ্ৰাস পায়।

৩.৫। ভেন ডায়েগ্ৰাম

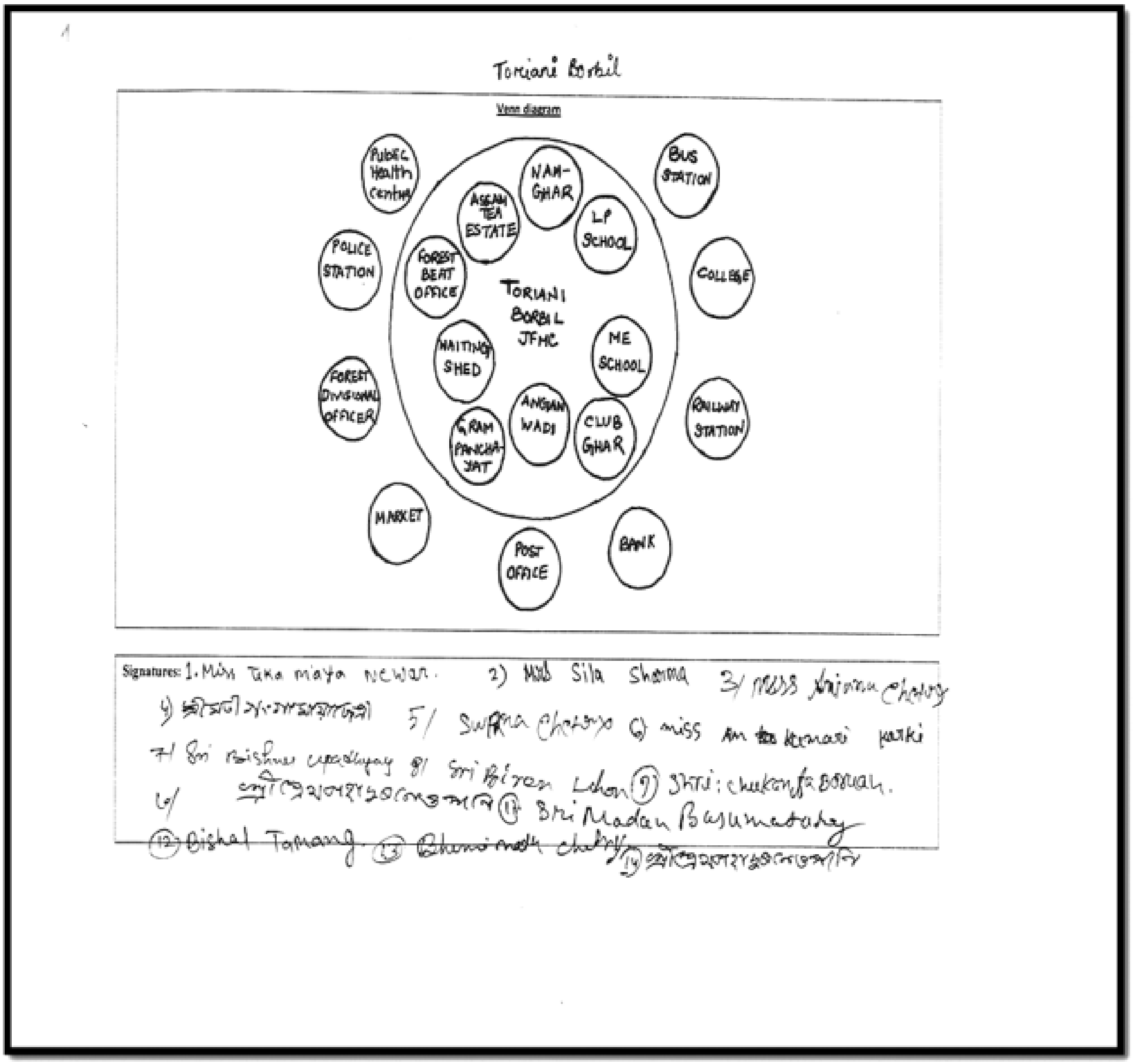

উৎস ঃ পি আৰ এ অনুশীলন

৩.৬। চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম

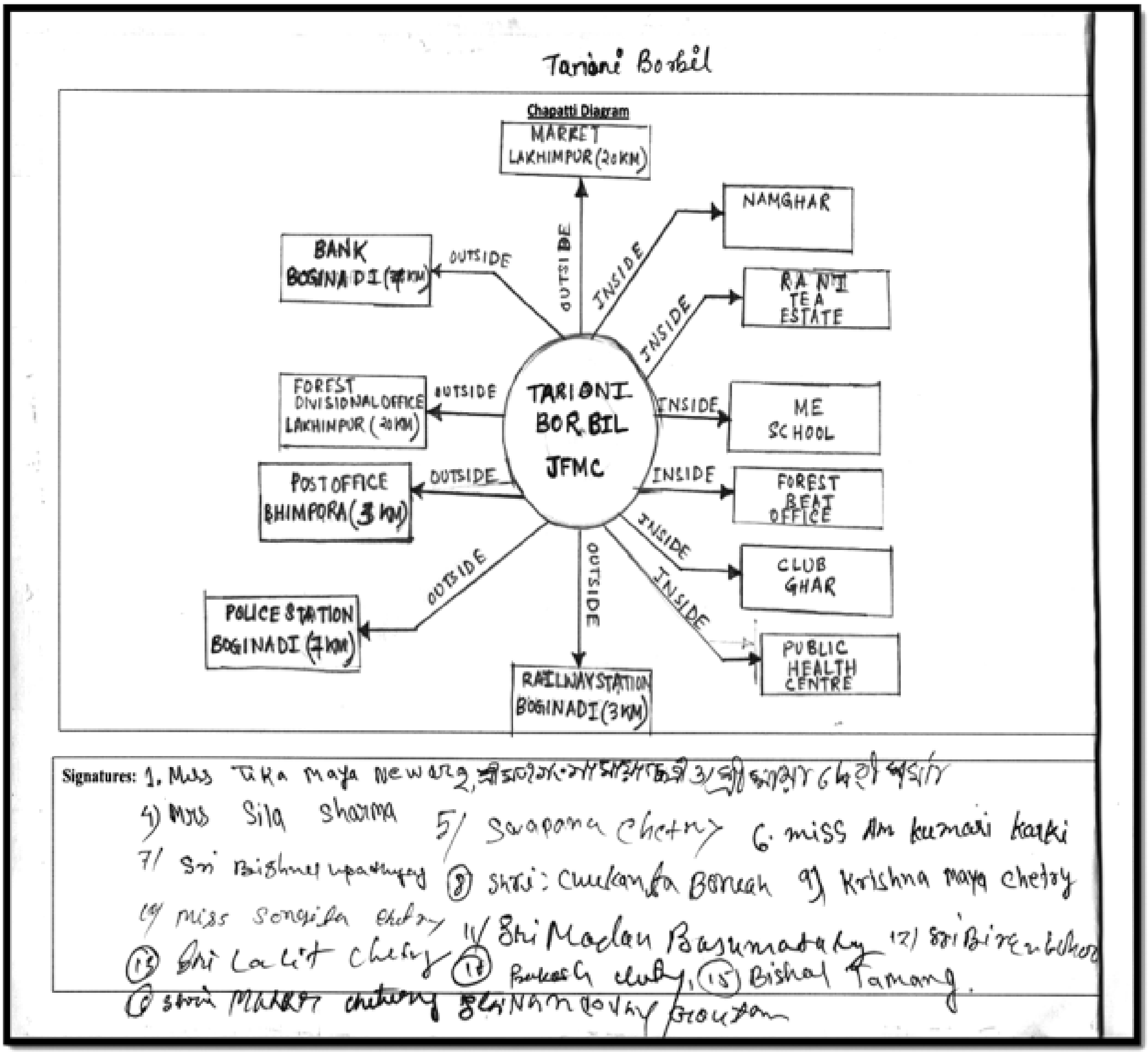

উৎস ঃ পি আৰ এ অনুশীলন

৩.৭। প্ৰাৰম্ভিক ৰেংকিং কাৰ্যসূচীৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক

Tamiani Borbil

Priority Ranking of Entry Point Activity

Entry Point Activities		Community Hall A	Drinking water B	Solar Fencing C	Electricity D	Community Piggery Farm E	Village Road Connectivity F	Tent House G	Watch Tower H	I	J	K	Marks	Rank
Community Hall	A	X	A	A	A	A	A	A	A				7	1
Drinking water	B		X	B	B	B	B	B	B				6	2
Solar Fencing	C			X	C	C	C	C	C				5	3
Electricity	D				X	D	D	D	D				4	4
Community Piggery Farm	E					X	E	E	E				3	5
Village Road connectivity	F						X	F	F				2	6
Tent House	G							X	G				1+	7+
Watch Tower	H								X				1	7
	I													
	J													
	K													

Signatures: 1. Miss Tikamaya Newar. 2) Mrs Sila Sharma 3/ Miss Anjana Chetry
4 [illegible] 5/ শ্ৰী [illegible] 6. Miss Am kumari [illegible]
7) Krishna maya chetry
8/ Miss Sangita Chetry 9/ Shri Madan Basumatary 10) Prakash Chetry
[illegible] Shri Lalit Chetry, 12) Bishal Tamang 13) [illegible] chetry.

উৎস ঃ পি আৰ এ অনুশীলন

৩.৮। জীৱিকাৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক

Tariani Borbil

Priority Ranking of Livelihood Activities

Livelihood Activities		Tea waging	Handloom	Farming	Livestock	Cane & Bamboo					Marks	Rank
		A	B	C	D	E	F	G	H	I		
Tea waging	A	X	A	A	A	A					4	1
Handloom	B		X	B	B	B					3	2
Farming	C			X	C	C					2	3
Livestock	D				X	D					1	4
Cane & Bamboo	E					X					0	5
	F											
	G											
	H											
	I											

Signatures: 1. Miss Tika maya Newar. 2. ~~Miss [illegible]~~ Mrs Sita Sharma শ্ৰীমতী ম. শৰ্মা (চেত্ৰী)
3) miss Am kumari karki 4. Swapna Chettry. 5) Sri Krishna upadhyay
6) Sri Bizen Lohar ⑦ Sri Lalit Chetry ⑧ Prakash chetry
⑨ Bishal Tamang. ⑩ Bhiminath Chetry. 11) Sri Madan Basumatary
⑫ Smti: Chukan ta Boruah.

উৎস ঃ পি আৰ এ অনুশীলন

পৰিশিষ্ট IV

আলোকচিত্ৰ ১

সজাগতাৰ সময়ৰ এটি মুহূৰ্ত

আলোকচিত্ৰ ২

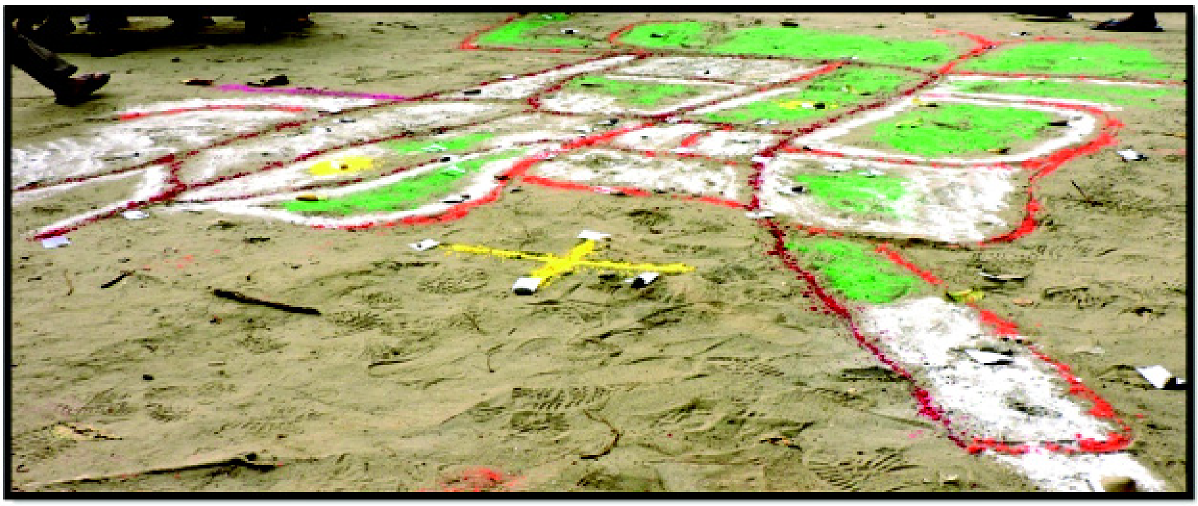

পি আৰ এ অনুশীলন

পৰিশিষ্ট V

জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ তালিকা

RECORD 7 : MEMBERSHIP REGISTER

Name of JFMC Tanioni Borbil

Division Lakhimpur Division

Range Lakhimpur Range

Beat

JFMC Code

Sr. No.	Name	Father's / Husband's name	Age	Male / Female	Education	SC/ST / BC/OBC
1	Mojin Deka	Lt- Bishnu Ram Deka	51	Male -	H-S-	OBC.
2	Dipak kr. Dutta	Ramna Dutta.	45.	Male -	BA -	General.
3	Krishnagopal Upadhyay	Lt- Sri Prasad-	56.	Male -	X.	"
4	Tarun Sonowal	Maheswar	41	Male -	H.S.	ST.
5	Khagen Sonowal	Dinanath	42	Male -	H.S.	ST.
6.	Param bd. Neupani	Devi bd Neupani.	58.	Male -	VII	OBC.
7.	Minoti Dutta	Lt- Thaneswar Dutta.	52.	Female	VII	General
8.	Bina kumari Pourel-	Lakhi Pourel	39.	Female -	X	OBC.
9.	Purusuttam Sarmah	Dharma Prasad-	51-	Male -	X	General.
10.	Biren Lahon	Lt- Sonaram	38	Male	X	OBC.
11	Jagat Borah	Lt- Krishna	38	Male	X	OBC.

President
Borbil J.F.M.C Committee
Lakhimpur

97

Range Forest Officer
North Lakhimpur Range
North Lakhimpur

পৰিশিষ্ট VI (নথি ১)

তালিকা-১ ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

ক্ৰমিক নং	জেএফএমচি /গাঁও	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্যকৰী সদস্যৰ সংখ্যা	সভাপতিৰ নাম	সদস্য সচিবৰ নাম	গাঁও উন্নয়ন নিধিৰ ধন	প্ৰতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰগুণি	সামাজিক বেৰ হয়/নহয়	লক্ষ্য প্ৰাপ্তি সম্পৰ্কে মন্তব্য	শ্ৰেণী নিৰ্ধাৰণ আৰু আৰ এফ অ'ৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ সফলতাৰ % হাৰ
১	তৰিয়নি বৰবিল	২০০৫ ২০০৬	১১	মজিন ডেকা	দীপক কুমাৰ দত্ত	নাই	—	হয়	—	৭৩%

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন।

তালিকা-২ ঃ জে এফ এম চিৰ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

তালিকা-২ ঃ প্ৰকল্প গাঁওসমূহৰ জনসংখ্যাৰ অৱস্থা

ক্ৰঃ নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	অনুসূচিত জাতি		অনুসূচিত জনজাতি		অ' বি চি		সাধাৰণ		মুঠ- সকলো শ্ৰেণী
			পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	
১	তৰিয়নি বৰবিল	৩২০	১৪৩	১০৭	২৩০	১৬০	৩৩৫	৩২৫	১৮৫	১২৫	১৬১০
	মুঠ	**৩২০**	**১৪৩**	**১০৭**	**২৩০**	**১৬০**	**৩৫৫**	**৩২৫**	**১৮৫**	**১২৫**	**১৬১০**

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন।

তালিকা-৩ ঃ জে এফ এম চিৰ বয়সৰ তথ্য

বয়স শ্ৰেণী	< ৫ বছৰ	৫-১৮ বছৰ	১৮-৪৫ বছৰ	৪৫-৬০ বছৰ	> ৬০ বছৰ	মুঠ
পুৰুষ	৩৭	২৭১	৩২০	১৮৫	২৭	৮৪০
মহিলা	৩২	২৫৫	২৯৫	১৬৫	২৩	৭৭০
মুঠ	**৬৯**	**৫২৬**	**৬১৫**	**৩৫০**	**৫০**	**১৬১০**

তালিকা-৪ ঃ জে এফ এম চিৰ শিক্ষাগত যোগ্যতাৰ বিৱৰণ

গাঁৱৰ নাম	নিৰক্ষৰ	চতুৰ্থ শ্ৰেণীলৈকে	পঞ্চম-সপ্তম	অষ্টম-দশম	একাদশ-দ্বাদশ	স্নাতক	মুঠ
তৰিয়নি বৰবিল	৫৮০	৪০০	৩০০	২০০	১১০	২০	১৬১০
মুঠ	**৫৮০**	**৪০০**	**৩০০**	**২০০**	**১১০**	**২০**	**১৬১০**

তালিকা- ৫ ঃ জে এফ এম চিৰ আয়ৰ বিতৰণ

আয়ৰ শ্ৰেণী (টকাত) বাৰ্ষিক	পৰিয়ালৰ সংখ্যা
> ৫,০০০	—
৫,০০০-১০,০০০	১০
১১,০০০-২০,০০০	১৫২
২১,০০০-৩০,০০০	১৪৮
৩১,০০০-৪০,০০০	১০
৪১,০০০-৫০,০০০	—
< ৫০,০০০	—

তালিকা- ৬ ঃ ভূমি ধাৰণৰ ভিত্তিত জে এফ এম চিৰ কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী বিভাগ

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি ধাৰণ অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভাগ				মুঠ
		ধনী কৃষক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক < ২ হেক্টৰ	ভূমিহীন পৰিয়াল	
১	তৰিয়নি বৰবিল	---	৪৯	১৯৫	৭৬	৩২০
	মুঠ	—	৪৯	১৯৫	৭৬	৩২০

তালিকা- ৭ ঃ জে এফ এম চিৰ পশুধনৰ সংখ্যা

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	গাঁও ভিত্তিক পশুধনৰ সংখ্যা							
		গাই	ম'হ	ছাগলী	বলধ	কুকুৰা	গাহৰি	হাঁহ	মুঠ
১	তৰিয়নি বৰবিল	২১০	২২০	৩২০	৪৭৫	১৫১০	৯৭০	২২০	৩৯২৫
	মুঠ	২১০	২২০	৩২০	৪৭৫	১৫১০	৯৭০	২২০	৩৯২৫

তালিকা- ৮ ঃ জে এফ এম চিৰ আন্তঃগাঁথনি

ক্ৰমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি	যদি অন্য ঠাইত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)	ব্যৱহাৰৰ বৰ্তমান অৱস্থা
১	প্ৰধান পথ	১৫নং ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথ	৩	ভাল
২	বিদ্যুৎ	ভিতৰত	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
৩	গেছ সংযোগ	ভিতৰত	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
৪	পৰিবহণ	ভিতৰত	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
৫	প্ৰাথমিক চিকিৎসা কেন্দ্ৰ	দিৰপাই	২	শোচনীয়
৬	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	ভিতৰত	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
৭	বেংক	বালিজান বগীনদী	৭	গড় অৱস্থা
৮	অংগনৱাড়ি কেন্দ্ৰ	ভিতৰত	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
৯	গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়	ওখমাটি	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
১০	ৰাজহ চক্ৰ	নাই	-	-
১১	আৰক্ষী কাৰ্যালয়	বগীনদী	৭	গড় অৱস্থা
১২	বন লাট কাৰ্যালয়	ভিতৰত	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
১৩	ডাকঘৰ	বগীনদী	৭	গড় অৱস্থা
১৪	বাছৰ সুবিধা	বগীনদী	৭	শোচনীয়
১৫	ৰে'ল ষ্টেচন	বগীনদী	৭	ভাল
১৬	খোৱাপানী	কুঁৱা	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
১৭	ৰাজহুৱা সভাঘৰ	আছে	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড় অৱস্থা
১৮	জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়	লখিমপুৰ	২০	ভাল

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন।

তালিকা- ৯ ঃ জে এফ এম চিৰ কৃষিজাত শস্য

	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	**এলেকা হেক্টৰ হিচাপত**	**শস্যৰ নাম**	**এলেকা হেক্টৰ হিচাপত**
খাৰিফ	ধান (শালি, আইজং পংকজ, জহা, বৰো	১২৭.৮৯	—	—
ৰবি শস্য	সৰিয়হ, আলু, বিলাহী	২০.৪	—	—
চাহ	চাহ বাগান	৪৯.৭০	—	—
ফলমূল	আনাৰস, আম	২৩	—	—

তালিকা- ১০ ঃ জে এফ এম চিৰ শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা

শস্যৰ নাম	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইন্টল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (প্রতি হেক্টৰ/কুইন্টল) আনুমানিক	শস্যৰ অন্তৰ্গত এলেকা (হেক্টৰ) আনুমানিক
ধান	৫০৭৫	১৪৫	৩৯.৬৮	১২৭.৮৯
শাক-পাচলি	২৩৮	১১৯	১১.৬৬	২০.৪
ফলমূল	১০৪	৫২	৪.৫২	২৩
চাহ বাগান	৩০	২৫	১৫.০৯	৪৯.৭০

তালিকা- ১১ ঃ জে এফ এম চিৰ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা (জন্তু)

	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	✓	—	—
গছৰ পৰা খাদ্য	—	✓	✓
ঘাঁহ	✓	✓	✓
সেউজীয়া খাদ্য		✓	—
বনাঞ্চলত চাৰণ	—	—	✓

তালিকা- ১২ ঃ জে এফ এম চিৰ পৰা বজাৰৰ অৱস্থান

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থান	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটা)
গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান	গাঁৱৰ অন্তৰ্গত এলেকা (ভিতৰত)	০
সাপ্তাহিক বজাৰ	বগীনদী	৭
প্ৰধান বজাৰ	বগীনদী	৭
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	—	—
টেঙ্গুপাট্টা পি এইচ এ ডি	—	—
মাছৰ বজাৰ	বগীনদী	৭
ঔষধি গছ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—
বন নিগম ঔষধি	—	—
উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—
অন্যান্য বিশেষ	—	—

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন।

তালিকা- ১৩ ঃ জে এফ এম চিৰ জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা

জলৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা (উপযুক্ততা, ঋতুকালীন)	ব্যৱহাৰ (খোৱাৰ বাবে, জলসিঞ্চন, গা ধোৱা)
পানী সংগ্ৰহ গাঁথনি	২	—	গা ধোৱা, জলসিঞ্চন, পশুপালন
পৰীক্ষণ বান্ধ (চেক ডেম)	১	—	গা ধোৱা, জলসিঞ্চন, পশুপালন
টিউবৱেল	০	—	—
নদী-নলা	১	উপযুক্ততা	খোৱা
কুঁৱা	৪	উপযুক্ততা	গা ধোৱা, জলসিঞ্চন, পশুপালন
জান	২	উপযুক্ততা	গা ধোৱা, জলসিঞ্চন, পশুপালন
পানী সংগ্ৰাহক	২	উপযুক্ততা	গা ধোৱা, জলসিঞ্চন, পশুপালন

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন

তালিকা- ১৪ ঃ জে এফ এম চিৰ শক্তি ব্যৱহাৰ

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	২০০	১২	বনাঞ্চল, গাঁও অঞ্চল	মুখ্য
কেৰাচিন ষ্টোভ	২০০	১২	বজাৰ	মুখ্য
গোবৰ/জৈৱিক গেছ	২০	৪	বনাঞ্চল, গাঁও অঞ্চল	গৌণ
ৰন্ধন গেছ	৪০	৬	চৰকাৰী	গৌণ

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন।

তথ্য-II

জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১৫ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন / সংগ্ৰহ	▪ পৰম্পৰাগত কৃষি পদ্ধতি। ▪ বছৰত কেৱল এটা শস্য (ধান) উৎপাদন কৰা হয়। ▪ সাৰ, কীটনাশক, পতংগ নাশক দৰৱ আদিৰ ব্যৱহাৰ অতি নগণ্য। ▪ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ▪ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি, যেনে পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। ▪ অধিক উৎপাদনশীল বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা।	▪ যিকোনো বজাৰৰ ওপৰত অৱস্থান। ▪ যথোপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে কীটনাশক দৰৱৰ ব্যৱহাৰ ▪ নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ। ▪ সুগঠিত প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী। গাঁওবাসীসকল উত্তৰাধিকাৰ সূত্ৰে কৃষি কাৰ্যৰ দক্ষতা লাভ কৰিছে। কিন্তু এই দক্ষতাক উন্নত কৰাটো এতিয়া সময়ৰ দাবী।	▪ ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ। ▪ কৃষি সম্পৰ্কীয় দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী। ▪ কীটনাশক, পতংগ নাশক দৰৱ ব্যৱহাৰ আৰু সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্য খেতিৰ প্ৰশিক্ষণ
ভঁৰাল আৰু প্ৰক্ৰিয়াকৰণ	▪ সমূহীয়া গুদাম বা ভঁৰাল ঘৰৰ অভাৱ। ▪ পৰ্যাপ্ত বিদ্যুৎ যোগান নথকা কাৰণে হিমঘৰ (ক'ল্ডষ্ট'ৰেজ) ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।	▪ কৃষি কাৰ্যৰ বাবে পৰ্যাপ্ত নতুন প্ৰযুক্তি। ▪ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি সংৰক্ষিত ৰখাৰ সহায়ক। ▪ তেওঁলোকে উৎপাদিত সামগ্ৰী সংৰক্ষণ কৰি ৰাখিব পাৰে আৰু যেতিয়া চাহিদা ব্যাপকভাৱে বাঢ়ি যায় তেতিয়া বিক্ৰী কৰিব পাৰে।	▪ প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী। ▪ পেকেজিং। ▪ পৰিবহণ আৰু বিতৰণ।
বিপণন	▪ পৰ্যাপ্ত বিদ্যুৎ যোগান নথকা কাৰণে হিমঘৰ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ▪ উৎপাদিত সামগ্ৰী কঢ়িয়াই লৈ যাবলৈ পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ▪ বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া যোগাযোগ কম আৰু মধ্যভোগীৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰতা। ▪ বিপণন কলা-কৌশল সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ, বিক্ৰীৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা।	▪ বিবিধ প্ৰকাৰ কৃষিজাত সামগ্ৰীৰ ক্ৰমবৰ্ধমান চাহিদা আৰু বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি সম্পৰ্কে অধিক জ্ঞান। ▪ অবাধ পৰিবহণ ব্যৱস্থাই কৃষকসকলক তেওঁলোকৰ সামগ্ৰী নিকটৱৰ্তী বজাৰলৈ লৈ যোৱাত সহায় কৰিব। ▪ মধ্যভোগীক আঁতৰাই বজাৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ হাৰত বৃদ্ধি কৰা। ▪ বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্যৰ বিষয়ে অধিক জ্ঞান।	▪ বজাৰৰ অৱস্থা জানিবলৈ সজাগতা কৰ্মসূচী। ▪ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ বৈঠক।

তালিকা- ১৬ ঃ পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	প্ৰযোজ্য নহয়	▪ উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজ	
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	▪ গছ-গছনিৰ পৰা পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ কেৱল ৩-৬ মাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। ▪ গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্যও পৰ্যাপ্ত নহয়। ▪ শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা।	▪ সুবিধা লাভ কৰিব পাৰিলে পশু খাদ্যৰ বাবে ভাল ঘৰুৱা বজাৰ আৰু এই সুবিধাই জীৱিকাৰ বিকল্প সুযোগ সৃষ্টি কৰিব।	
দক্ষ লোকশক্তিৰ অভাৱ	▪ কাৰিকৰী দক্ষতা আৰু বিপণন দক্ষতা সম্পৰ্কে কম জ্ঞান।	▪ দক্ষতা উন্নয়নৰ প্ৰশিক্ষণে উৎপাদনশীলতা বৃদ্ধি আৰু উন্নত কৰিব পাৰে।	
বজাৰ	▪ বজাৰৰ সৈতে যথোপযুক্ত সংযোগ। ▪ উৎপাদিত বিবিধ প্ৰকাৰৰ চাহৰ চাহিদা সম্পৰ্কে সজাগ নহয়।	▪ জাতীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক বজাৰত ভাল চাহিদা	
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	▪ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ▪ যথোপযুক্তভাৱে পশু পালন-প্ৰজনন সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ।	▪ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ▪ গৃহপালিত পশুৰ জীৱনকাল (আয়ুস) বৃদ্ধি। ▪ এই ব্যৱস্থাই গাঁওবাসীক সজাগ হ'বলৈ সহায় কৰিব আৰু পশুপালন, প্ৰজননত উৎসাহিত কৰিব।	
অন্যান্য পশুধন সম্পৰ্কীয় সম্যাসমূহ	পুষ্টিৰ অভাৱ		গৰু-ম'হ আদিৰ উন্নতকৰণ / স্বাস্থ্য কৰ্মসূচী

তালিকা- ১৭ ঃ এন ডব্লিউ এফ পি

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম সংগ্ৰহ	এন ডব্লিউ এফ পি পৰ্যাপ্ত নহয়	▪ বজাৰত ক্ৰমবৰ্ধমান চাহিদা	▪ এন ডব্লিউ এফ পিৰ লাভ সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী
অস্থিতিশীল সংগ্ৰহ	প্ৰযোজ্য নহয়	—	—
কম মূল্য	প্ৰযোজ্য নহয়	—	—
মূল্য সংযোজন	▪ প্ৰক্ৰিয়াকৰণ গোট নাই ▪ প্ৰয়োজনীয় সম্পদ প্ৰাপ্তি নহয় ▪ কোনো কাৰিকৰী জ্ঞান নাই	—	—

তালিকা- ১৮ ঃ বিশেষীকৃত দক্ষতা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কেঁচামালৰ পৰ্যাপ্ততা	■ বিত্তীয় সাহায্যৰ অভাৱ। ■ ভঁৰাল বা গুদামৰ ব্যৱস্থা নাই। ■ কেঁচামালৰ কাৰ্যকৰী সদ্ব্যৱহাৰ নহয়।	■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বিবিধ বজাৰ। ■ কেন্দ্ৰীয় ভঁৰাল বা গুদামৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান।	■ দক্ষতা উন্নয়ন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ ■ আধুনিক আন্তঃগাঁথনি আৰু যন্ত্ৰৰ বাবে সজাগতা আৰু তথ্য প্ৰদান কৰ্মসূচী।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	■ প্ৰশিক্ষণৰ অভাৱ। ■ পৰম্পৰাগত যন্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰ। ■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ পেকেজিং সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ।	■ আধুনিক প্ৰযুক্তিৰ সহায়ত নতুন আৰু উদ্ভাৱমূলক সামগ্ৰী উৎপাদন।	■ আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বিপণনৰ সম্ভাৱনীয়তা	■ ঘৰুৱা বজাৰ সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ। ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক গ্ৰাহকৰ সৈতে কোনো সংযোগ নাই। ■ উপযুক্ত বিপণন কেন্দ্ৰৰ অভাৱ।	■ উন্নততৰ বিপণন কেন্দ্ৰৰ বাবে উদ্ভাৱনমূলক জ্ঞান আৰু নতুন সামগ্ৰী উৎপাদন।	■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ লগত উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান।
ঋণৰ সুবিধা	■ আত্মসহায়ক গোট আদিৰ দৰে ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠানৰ অভাৱ।	■ চৰকাৰৰ কিছু সংস্থাৰ পৰা ঋণ বা হ্ৰস্বম্যাদী ঋণৰ ব্যৱস্থা অথবা বিত্তীয় সাহায্য প্ৰদান।	■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, ম্যাদী ঋণ, কাৰ্যকৰী (চলিত) মূলধনৰ ব্যৱস্থা কৰা।
উদ্ভাৱনমূলক আৰু বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদন	■ নতুন ধাৰণা আৰু বিক্ৰীৰ ৰণকৌশলৰ অভাৱ। ■ বজাৰৰ নতুন প্ৰৱণতা সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ।	■ বজাৰৰ চাহিদা অনুসৰি নতুন ধৰণৰ সামগ্ৰী উৎপাদন।	■ বিবিধ প্ৰকাৰ সামগ্ৰীৰ উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণ।

তালিকা- ১৯ ঃ ঋণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
সুতৰ হাৰ	■ বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুত ধাৰ্য।	■ চৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠানৰ দ্বাৰা বিত্তীয় সাহায্য ব্যৱস্থা।	■ সজাগতা কৰ্মসূচী
ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা	■ আত্মসহায়ক গোটৰ দৰে ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠানৰ অভাৱ।	■ আত্মসহায়ক গোট আৰু নতুন প্ৰকল্প গঠন।	■ আত্মসহায়ক গোট সম্পৰ্কে সজাগতা কৰ্মসূচী।
নগদ ঋণ	■ বিত্তীয় সাহায্যৰ অপৰ্যাপ্ততা।	■ স্থাৱৰ সম্পত্তি বন্ধকত ৰাখি নগদ ঋণ ল'ব পাৰি।	■ সজাগতা কৰ্মসূচী।